

Paul van Oyen

अष्टावक्र गीता

Ashtāvakra Gītā

Villa Sophia

Uitgeverij

INLEIDING

Ashtāvakra Gītā is een dialoog tussen de wijze Ashtāvakra en Janaka, koning van Videha (in het huidige Bihar) over de aard van de ziel, over werkelijkheid en gebondenheid. Deze tekst is een radicale versie van de niet-dualistische (a-dvaita) filosofie. De tekst dringt aan op de volledige onwerkelijkheid van de externe wereld en de absolute eenheid van het bestaan. Dit geschrift vermeldt geen moraliteit of plichten, en wordt daarom door sommigen als 'goddeloos' gezien. Het verwerpt ook namen en vormen omdat die een verbeelding zijn en een teken van onwetendheid. De visie van de onwetende mens is gehuld in namen en vormen, maar een wijs mens ziet alleen zichzelf.

*Niets kan jou binden. Je bent zuiver. Wat valt er dan op te geven?
Toch ben je nog gebonden aan deze wereld. Breng die
identificatie tot rust, laat alles los en laat je oplossen. (V,1)*

Het bijzondere is dat Koning Janaka van Videha in de Indiase traditie geldt als een verlichte koning, als een filosoof-koning die tot Zelfrealisatie is gekomen en toch zijn koninklijke functie bleef uitoefenen. Hij was de hoogste gezagdrager van het hele Indiase subcontinent. Alleen daarom al eisten zijn bestuurlijke taken veel aandacht. Afstandelijkheid lag niet voor de hand. Toch geldt hij als een voorbeeld van een wereldverzaker die in functie bleef en zijn taken voorbeeldig vervulde.

De wijze Ashtāvakra was mismaakt en gebocheld omdat zijn vader hem, toen hij nog in de buik van zijn moeder zat, vervloekt had. De vader, Kahor genaamd, verloor een debat en moest als priester dienst gaan doen in een tempel die aan Varuna (watergodheid) was gewijd. Maar Ashtāvakra won op zijn beurt een debat met de priester die het debat met Ashtāvakra's vader, Kahor genaamd, had gewonnen. Ashtāvakra verloor zijn vader uit de priesterdienst aan Varuna. Kahor was heel dankbaar en vroeg zijn zoon een bad te nemen in de rivier de Samanga, en zie, Ashtāvakra kwam recht van lijf en leden uit het water. Maar hij bleef zijn oude naam Ashtāvakra voeren. Hij werd een groot Yogi en geleerde.

Wij zijn verslaafd aan de zogenaamde werkelijkheid van het tijdelijke, dat per definitie voorbijgaand is en dus niet blijvend is. Maar wie maakt zich dan druk om wat wel blijvend is en wat niet verandert, zoals de waarheid? Dus scheppen we een fictieve en alternatieve ‘waarheid’ die niet blijvend is en niet standhoudt. Dit is een hellend vlak en vraagt om een tegengeluid zoals de stem van Ashtāvakra die luid en duidelijk wijst op het risico om te geloven in de werkelijkheid van het voorbijgaande en tijdelijke. Wie daarin meegaat, bindt zich geheel en al aan deze wereld en aan de onontkoombaarheid van de cirkelgang van geboorte en dood. Alleen diegene die zich het eeuwige als doel stelt, kan aan deze houdgreep van het tijdelijke en relatieve ontkomen en zichzelf vinden als goddelijk en onsterfelijk wezen.

Het is niet gemakkelijk om aan te geven wie Ashtāvakra is. Is hij een mythische figuur? Ook dat is niet duidelijk. De tekst beschrijft een gesprek of dialoog tussen de wijze Ashtāvakra en koning Janaka. De traditie noemt Janaka als de vader van Sītā uit het Rāmāyana epos. In dat epos wordt zij dan ook dikwijls *Janakī* genoemd. De tekst behandelt de aard van de ziel, het vraagstuk van werkelijkheid, en ook van gebondenheid. De tekst wordt beschouwd als een radicale versie van non-dualisme (*advaita*). Toch is de tekst ook voor niet-geoefende geesten nuttig en informatief omdat zij voortdurend hamert op het gegeven dat de schepping en het universum voorbijgaand zijn en niet-blijvend. Het tijdelijke karakter ervan maakt dat alles voorbijgaat want dingen komen en gaan. Wat is dan blijvend? Het Zelf, *Brahman*, *God* waar alles uit oprijst, is blijvend omdat het niet-tijdelijk is, maar eeuwig en ongeschapen. In dualiteit worden tegenstellingen geschapen, maar die zijn veranderlijk. Zij komen en gaan. Hemel en aarde zijn geschapen en zullen vergaan, maar God zelf is ongeschapen en onveranderlijk. De verzen 17 en 18 van hoofdstuk 1 stellen:

17. *Je bent onveranderlijk hetzelfde, zonder vorm en onbeweeglijk, onpeilbaar bewustzijn en onaantastbaar. Blijf daarvan overtuigd.*

18. *Erken toch dat alles wat verschijnt en vorm aanneemt onwerkelijk is en dat het ongemanifesteerde de werkelijkheid is. Als je dit werkelijk inziet, zul je niet meer terugkeren naar de onwerkelijkheid van de schijn.*

Als de zogenaamde werkelijkheid van de wereld illusoir is en als een droom, ligt het voor de hand dat de tekst met een uitweg komt. Die komt

in de vorm van Zelfverwerkelijking of Zelfrealisatie. Dit houdt in dat de mens consequent op zoek gaat naar zijn eigen identiteit die goddelijk en onsterfelijk is. Dit is ook de basis voor de filosofie van Sokrates en Plato. Dat maakt de Ashtāvakra Gītā zo belangrijk voor de Westerse lezer die in feite de sleutel krijgt aangereikt voor Griekse filosofie waarin Sokrates en Plato een sleutelrol vervullen. Voor Sokrates gold de vraag: “hoe kan iemand iets kennen, als hij zichzelf niet kent? Wie kent er dan? En wat is de waarde van zulke ongegronde kennis?” Hij was vooral op zoek naar die ultieme kennis van het diepste zelf. Zonder die zelfkennis is er niets wat men echt kent. Als men dat kent, dan weet men tenminste *wie* er niets kent, en kan van daaruit echte kennis worden opgediept.

Het lezen van en nadenken over de Ashtāvakra Gītā is een hele ervaring omdat de tekst zo radicaal is en steeds dezelfde boodschap herhaalt: *de wereld is tijdelijk en als een droom, het Zelf is blijvend, vormloos en onveranderlijk.*

॥ अष्टावक्र गीता ॥
Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 1

1 Janaka uvāca

**Katham jñānamavāpnoti katham muktirbhavishyati vairāgyam ca
katham prāptam etad brūhi mama prabho**

Janaka vraagt:

Hoe wordt zelfkennis verkregen? Hoe zit het met bevrijding¹ en met onthechting²? Zeg het mij, wijze man.

2 Ashtāvakra uvāca

**Muktim icchasi cettāta vishayān vishavattyaja
kshamārjavadayātosha satyam pīyūshavad bhaja**

Ashtāvakra antwoordt:

Als je echte vrijheid zoekt, mijn kind, vermijd dan zintuiglijke objecten³. Zij zijn als vergif. Daarentegen zijn verdraagzaamheid, oprechtheid, mededogen, tevredenheid en waarheidslievendheid als nectar.

**3 Na prithvī na jalam nāgnirna vāyurdyaurna vā bhavān eshām
sākshinamātmānam cidrupam viddhi muktaye**

Je bent noch aarde, noch water, noch vuur, noch lucht en ook geen ether. Voor echte vrijheid moet je weten dat je de vorm van bewustzijn bent, die op dit alles toeziet⁴.

**4 Yadi deham prithak kritya citi vishrāmya tishthasi adhunaiva
sukhī shānto bandhamukto bhavishyasi**

¹ Bevrijding: Het overstijgen van de dualiteit van het voorbijgaande, onwetendheid

² Onthechting: Niet langer gehecht zijn aan de verleidingen van dualiteit en alles te beschouwen in het licht van één en zuiver bewustzijn, het Zelf, het Ene zonder tweede. De werkelijkheid van de wereld ligt in het Zelf en niet in een of andere vorm of toevoeging. Onwetendheid is dat we het besef van werkelijkheid omdraaien en vormen en toevoegingen als ‘werkelijk’ beschouwen en het Zelf – God - als een niet relevante droom.

³ Zintuiglijke objecten: zolang we aparte objecten zien alsof ze zelfbestaand zijn, zitten we ‘vast’. Objecten ontlennen uitsluitend en alleen hun bestaan aan het Zelf. Niet anders.

⁴ Het Zelf is zuiver bewustzijn en is als een getuige die alleen maar toekijkt. Zie ook vers 7.

Als je je losmaakt van je lichamelijkheid⁵ en tot rust komt in de geest⁶ dan word je meteen al gelukkig, vreedzaam en vrij van gehechtheid.

5 Na tvam viprādiko varno nāshramī nākshagocarah asango'si nirākāro vishvasākshī sukhī bhava

Jij behoort nooit tot een kaste, welke dan ook, evenmin ben je iets wat het oog kan zien. Jij bent ongebonden en vrij, de eeuwige getuige, wees dus gelukkig en tevreden.

6 Dharmādharmau sukham dukkham mānasāni na te vibho na kartāsi na bhoktāsi mukta evāsi sarvadā

Dharma⁷ en adharma maar ook plezier en pijn behoren uitsluitend tot het domein van de geest en hebben geen betrekking op jouzelf. Jij 'doet'⁸ helemaal niets en daarom gaan de gevolgen aan jouzelf voorbij. Jij bent altijd en overal vrij.

7 Eko drashtāsi sarvasya muktaprāyo'si sarvadā ayameva hi te bandho drashtāram pashyasītaram

Jij bent de Ene en eeuwige getuige van alles, jij bent altijd helemaal vrij. Jouw gehechtheid is het gevolg van het idee dat het getuige-zijn iets anders⁹ is.

8 Aham kartetyahammānamahākrishnāhidamshitah nāham karteti vishvāsāmritam pītvā sukhī bhava

Je denkt dat jij van alles kunt doen en dat is als een beet van een zwarte slang. Neem dus het antigif van geloof, en vertrouw op het feit dat je de 'doener' niet bent. Dan word je gelukkig¹⁰.

⁵ Lichamelijkheid: loskomen van het idee 'dat jij het lichaam bent'

⁶ Sommigen vertalen *citi* ook met 'bewustzijn'

⁷ rechtschapenheid

⁸ Iets 'doen' of iets ondernemen heeft karmische gevolgen. Die zijn goed of niet zo goed. Hetzelfde geldt voor onze 'ervaringen'. Ook die hebben karmische gevolgen.

⁹ 'Anders': we denken dat 'getuige zijn' hetzelfde is als 'ervaren'. Zo identificeren we ons met onze ervaringen en daarom zijn we gebonden.

¹⁰ Door ons ego identificeren we ons met wat we doen en wat we ervaren. Die identificatie bindt ons vast aan 'deze' wereld die bestaat dankzij dualiteit zoals goed en slecht, licht en duisternis enz.

**9 Ekovishuddhabodho'ham iti nishcayavahninā prajvālyā
jñānagahanam vīashokah sukhī bhava**

Je bent het ene en zuivere bewustzijn. Brand met dit innerlijk weten het woud van onwetendheid plat en wees gelukkig en zonder smart.

**10 Yatra vishvamidam bhāti kalpitam rajjusarpavat
ānandaparamānandah sa bodhastvam sukham bhava**

Vreugde, grenzeloze vreugde en louter bewustzijn is wat je bent. De schone schijn waarin alles oplicht is niet meer dan de vermeende slang die we in een stuk touw denken te zien. Wees dus gelukkig!

**11 Muktabhimānī mukto hi baddho baddhābhimānyap
kimvadantīha sarveyam yā matih sā gatirbhavet**

Als je denkt dat je vrij bent, ben je vrij; als je denkt dat je gevangen¹¹ zit, ben je gevangen. Hoe waar is het gezegde dat stelt dat je bent wat je denkt.

**12 Ātmā sākshī vibhuh pūrna eko muktashcidakriyah asamgo
nihsprīhah shānto bhramātsamsāravāniva**

Het Zelf is Eén, volmaakt, bewegingloos bewustzijn, de allesdoordringende getuige, met niets verbonden, wensloos, de vrede zelf. Door als een kip zonder kop rond te lopen lijkt het alsof je gevangen zit in de eindeloze kringloop van de schepping¹².

**13 Kūtastham bodhamadvaitamātmānam paribhāvaya
ābhāso'ham bhramam muktvā bhāvam bāhyamathāntaram**

Weet dat je het hoogste Zelf¹³ bent, het ene zonder tweede. Het is een waanidee te denken dat je doelloos rondloopt en gebonden bent aan dingen van buiten of van binnen.

¹¹ Het Zelf is ongebonden en vrij en 'zit niet gevangen'. Als je denkt dat je vrij bent, ben je vrij.

¹² i.e. Samsāra en dus de cirkelgang van geboorte en dood

¹³ i.e. intens en grenzeloos bewustzijn

**14 Dehābhimānapāshena ciram baddho'si putraka bodho'ham
jñānakhamgena tahnikritya sukhī bhava**

Lange tijd heb je vastgezet in de vereenzelving met het lichaam. Je weet dat je zuiver bewustzijn bent, sla die vereenzelving dan van je af, en wees gelukkig, mijn kind.

**15 Nihsamgo nishkriyo'si tvam svaprakāsho niramjanah ayameva
hi te bandhah samādhimanutishthati**

Je bent in feite ongebonden en je hoeft er niets voor te doen, je bent al vol licht en stralend. De reden van je gebondenheid is dat je nog steeds probeert de geest stil te krijgen.

**16 Tvayā vyāptamidam vishvam tvayi protam yathārthatah
shuddhabuddhasvarūpastvam mā gamah kshudracittatām**

Het hele universum wordt door jou gevuld, dingen verschijnen en verdwijnen erin want je bent zuiver bewustzijn, dus stop met de bekrompenheid¹⁴ van je denken.

**17 Nirapeksho nirvikāro nirbharah shitalāshayah
agādhabuddhirakshubdho bhava cinmātravāsanah**

Je bent onveranderlijk hetzelfde, zonder vorm en onbeweeglijk, onpeilbaar bewustzijn en onaantastbaar. Blijf daarvan overtuigd.

**18 Sākāramanritam viddhi nirākāram tu nishcalam
etattattvopadeshena na punarbhavasambhavah**

Erken toch dat alles wat verschijnt en vorm¹⁵ aanneemt onwerkelijk is en dat het ongemanifesteerde de werkelijkheid is. Als je dit werkelijk inziet, zul je niet meer terugkeren naar de onwerkelijkheid van de schijn.

**19 Yathaivādarshamanadhyasthe rūpe'ntah paritastu sah
tathaivā'smin sharīre'ntah paritah parameshvarah**

¹⁴ Door identificatie wordt de reikwijdte van onze geest steeds kleiner

¹⁵ Het is zo verleidelijk om wat vorm aanneemt als de werkelijkheid te zien en wat vormloos is en ongemanifesteerd als abstract en niet 'van deze wereld' hoewel dat de enige werkelijkheid is.

De opperste Heer is overal en zonder grenzen, zowel binnen als buiten het lichaam, evenals een spiegel¹⁶ en het beeld in de spiegel.

**20 Ekam sarvagatam vyoma bahirantaryathā ghate nityam
nirantaram brahma sarvabhūtagane tathā**

Een kruik wordt van binnen en van buiten omhuld door allesdoordringende ruimte evenzo is God in alle dingen overal en altijd aanwezig.

* * * * *

¹⁶ Een spiegel weerspiegelt alle vormen die op de spiegel vallen, maar de spiegel zelf blijft zichzelf en verandert niet. Het spiegelbeeld in een spiegel tast de spiegel niet aan, noch wordt de spiegel erdoor beroerd. Hetzelfde geldt voor het Zelf, dat niet beroerd wordt door het lichaam, noch door de geest.

॥ अष्टावक्र गीता ॥
Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 2

1 Janaka uvāca

**Aho niramjanah shānto bodho’ham prakriteh parah
etāvantamaham kālam mohenaiva vidambitah**

Zeker, ik ben zonder tekortkomingen¹⁷ en vol vrede¹⁸, ik ben wakker en ben aan de gewone wereld ontstegen. Tot nu toe ben ik steeds misleid¹⁹.

**2 Yathā prakāshayāmyeko dehamenam tathā jagat ato mama
jagatsarvamathavā na ca kimcana**

Mijn licht van bewustzijn verlicht dit lichaam en de hele wereld. Deze hele wereld behoort aan mij en tegelijkertijd helemaal niet²⁰.

**3 Sa sharīramaho vishvam parityajya mayādhunā kutashcit
kaushalād eva paramātmā vilokyate**

Ontstegen aan lichaam en wereld valt mij een bijzondere gave toe: het hoogste Zelf wordt zichtbaar.²¹

**4 Yathā na toyato bhinnnāstaramgāh phenabudbudāh ātmano na
tathā bhinnam vishvamātmavinirgatam**

Een schuimende en kolkende golf is niets anders dan water, evenzo vloeit de hele schepping voort uit het Zelf en is in feite niets anders dan het Zelf.

**5 Tantumātro bhaved eva pato yadvad vicāritah
ātmatanmātramevedam tadvad vishvam vicāritam**

Op de keper beschouwd is elk stuk stof niet meer dan een verzameling van draden, evenzo is de hele schepping niets anders dan het Zelf.

¹⁷ Zonder tekortkomingen: Vrij van enige toe- of bijvoeging

¹⁸ Vol vrede: onveranderlijk

¹⁹ Misleid: door onwetendheid (de wereld is de werkelijkheid, het Absolute is een fictie)

²⁰ ‘Ik ben overal en nergens’

²¹ God (het hoogste Zelf) is overal aanwezig en die aanwezigheid is zichtbaar

6 Yathaivekshurase kriptā ten vyāptaiva sharkarā tathā vishvam mayi kriptam mayā vyāptam nirantaram

Suiker blijft altijd suiker en verandert niet van smaak; evenzo komt de schepping uit Mij voort en dat blijft altijd zo.

7 Ātmajñānājagad bhāti ātmajñānāna bhāsate rajjvajñānādahirbhāti tajjñānād bhāsate na hi

We zijn onwetend en uit die illusie verschijnt de wereld. Door zelfkennis verdwijnt die droom weer. Uit onwetendheid zien we een stuk touw aan voor een slang maar wanneer kennis oprijst, verdwijnt de slang.

8 Prakāsho me nijam rūpam nātirikto'smyaham tatah yadā prakāshate vishvam tadāham bhā eva hi

Stralend licht is mijn ware natuur, niet meer en niet minder. Het licht dat de schepping verlicht, is mijn licht.²²

9 Aho vikalpitam vishvamajñānānmayi bhāsate rūpyam shuktau phanī rajjau vāri sūryakare yathā

Deze hele wereld die voor mij verschijnt is slechts een illusie uit onwetendheid. De wereld is niet anders dan een touw dat voor een slang wordt aangezien, of de luchtspiegeling van water in het zonlicht of het zilver in parelmoer.

10 Matto vinirgatam vishvam mayyeva layameshyati mridi kumbho jale vīcīh kanake katakam yathā

De hele wereld komt uit mij voort en lost in mij weer op. Het is als een aarden pot die weer terugkeert tot aarde of als een golf die weer terugvalt in de zee of een armband die weer teruggaat naar goud.²³

11 Aho aham namo mahyam vināsho yasya nāsti me brahmādistambaparyantam jagasho'pi tishthatah

²² De manifestatie van de wereld/de schepping is in feite de manifestatie van het Zelf, Ātman

²³ Als ware kennis daagt, verdwijnt de illusie van naam en vorm. Alleen het Zelf, Ātman, blijft

Hoe bijzonder ben ik! Alle eer aan Mij, want Ik ben onverwoestbaar zelfs wanneer de hele wereld verdwijnt van de Schepper, Brahmā, tot het laatste sprietje gras.

12 Aho aham namo mahyam eko'ham dehavānapi kvacinna gantā nāgantā vyāpya vishvamavasthitah

Hoe bijzonder ben Ik! Alle eer aan Mij. Ik ben één en enkelvoudig zelfs wanneer Ik belichaamd ben. Ik ga nergens heen en kom nergens vandaan. Ik doordring alles en vervul alles.

13 Aho aham namo mahyam daksho nāstīhamatsamah asamsprishya sharīrena yeana vishvam ciram dhritam

Hoe bijzonder ben Ik! Alle eer aan mij. Niemand is zo knap als ik. Alles komt altijd uit mij voort zelfs zonder maar iets te hebben aangeraakt!²⁴

14 Aho aham namo mahyam yasya me nāsti kimcana athavā yasya me sarvam yad vānmanasagocaram

Hoe bijzonder ben Ik! Alle eer aan Mij. Ik bezit helemaal niets, maar tegelijkertijd bezit Ik alles wat er gedacht of gezegd wordt.

15 Jñānam jñeyam tathā jñātā tritayam nāsti vāstavam ajñānād bhāti yatredam so'hamasmi niramjanah

Kennis, het gekende en de kenner bestaan in feite niet²⁵. Ikzelf ben de zuivere werkelijkheid waarin zij oprijzen uit onwetendheid.

16 Dvaitamūlamaho dukkham nānyattasyā'sti bhashajam drishyametan mrishā sarvam eko'ham cidrasomalah

Dualiteit is de oorzaak van al het lijden. De remedie die dit lijden opheft, is het innerlijk weten dat alles wat we zien een illusie is. Ik ben de enige en zuivere werkelijkheid: zuiver bewustzijn.

²⁴ De wereld is om het Zelf heen gelegd als een kledingstuk. Het Zelf is de drager van de schepping

²⁵ Kennis, het gekende en de kenner zijn relatief en hebben een dualistische achtergrond. Ware kennis overstijgt deze dualistische wereld en bevestigt dat alleen het Ene telt: er is geen kenner noch een gekende. In die zin is er ook geen schepping, en geen universum

17 Bodhamātro'hamajñānād upādhih kalpito mayā evam vimrishato nityam nirvikalpe sthitirmama

Ikzelf ben zuiver bewustzijn, maar uit onwetendheid heb ik mijzelf allerlei andere kwaliteiten toegedicht. Door steeds hieraan te denken, weet Ik dat mijn woonplaats het onvoorstelbare is.

18 Na me bandho'sti moksho vā bhrāntih shānto nirāshrayā aho mayi sthitam vishvam vastuto na mayi sthitam

Voor mij is er geen gebondenheid noch bevrijding. De illusie mist elke grond en is ten einde gekomen. Dit alles bestaat in mij, hoewel zelfs dat, op de keper beschouwd, een illusie is.

19 Sasharīramidam vishvam na kimcidity nishcitam shuddhacinmātra ātmā ca tatkasmin kalpanādhuna

Deze wereld heeft op zichzelf geen betekenis en het lichaam evenmin. Mijn ware Zelf is niets anders dan zuiver bewustzijn. Wat blijft er dan nog over voor de geest om te bedenken?

20 Shariram svarganarakau bandhamokshau bhayam tathā kalpanāmātramevaitat kim me kāryam cidātmanah

Belichaming, hemel en hel, gebondenheid en bevrijding en zelfs angst zijn verzinsels. Wat valt er nog te doen als mijn ware essentie bewustzijn is?

21 Aho janasamūhe'pi na dvaitam pashyato mama aranyamiva samvrittam kva ratim karavānyaham

Ik zie zelfs geen verschillen²⁶ meer in een groep mensen. Wat schiet ik ermee op als ik die eenheid vervang door een wildernis van vormen?²⁷

22 Nāham deho na me deho jīvo nāhamaham hi cit ayameva hi me bandha āsīdyā jīvite sprihā

²⁶ Dualiteit

²⁷ Wie alleen het Zelf ziet als werkelijkheid, voelt zich eenzaam, maar niet alleen temidden van de mensen

Ik ben dit lichaam niet en dit lichaam is niet van mij²⁸. Ik ben zelfs geen levend wezen, maar zuiver bewustzijn. Mijn levensdrang²⁹ is de grondslag van mijn gebondenheid.

**23 Aho bhuvanakallolairvicitrairdrāk samutthitam
mayyanamtamahābhodhau cittavāte samudyate**

In feite ben ik als de eindeloze oceaan. Wanneer gedachten oprijzen ontstaan wind en golven en daarmee een eindeloze opeenvolging van dingen en werelden

**24 Mayyanamtamahāmbhodau cattavāte prashāmyati
abhāgyājīvnijō jagatpoto vinashvarah**

Als de wind afneemt, komen mijn gedachten tot rust. De zakenman in mij lijdt schipbreuk in de eindeloze oceaan van zichzelf. Met de schipbreuk verdwijnt ook de wereld en alle dingen die erbij horen.

**25 Mayyanantamahāmbhodhāvāshcaryam jīvavīcayah udyanti
ghnanti khelanti pravishanti svabhāvatah**

Wat een wonder dat in de eindeloze zee van mijzelf de golfbewegingen van levende wezens komen en gaan, spelen en verdwijnen³⁰, alles volgens de eigen aard.

* * * * *

²⁸ Als eigendom

²⁹ Zelfs levensdrang is een vorm van onwetendheid. Het verlangen om te leven is een ontkenning van de onsterfelijkheid van het Zelf. Levensdrang erkent het bestaan van geboorte en dood en daarmee van *samsāra*

³⁰ Wanneer onwetendheid is opgelost en *karma* is uitgewerkt

॥ अष्टावक्र गीता ॥
Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 3

1 Ashtāvakra uvāca

Avināshinamātmānam ekam vijñāya tattvataḥ tavātmajñānasya dhīrasya kathamarthārjane ratiḥ

Ashtāvakra:

Je kent jezelf en je weet dat je één en ondeelbaar bent³¹. Hoe kan zo'n wijs mens die over zelfkennis beschikt, zoals jij, nog enig plezier beleven aan het verwerven van materieel bezit?

2 Ātmajñānādaho prīrīvishayabhramagocare shukterajñānato lobho yathā rajatavibhrame

Het is zeker juist dat wie zichzelf niet kent, plezier beleeft aan allerlei verbeeldingen. Het is hetzelfde als met parelmoer dat voor zilver wordt aangezien. Dat vermeende zilver roept hebzucht op.

3 Vishvaṁ sphurati yatredaṁ taraṅgā iva sāgare so'hamasmīti vijñāya kiṁ dīna iva dhāvasi

Al deze dingen van de wereld zijn als golven in de zee die komen en gaan. Als je het 'Ik ben dat' overal herkent, hoef je niet meer als een dwaas³² doelloos rond te lopen.

4 Shrutvāpi shuddhacaitanya ātmānamatisundaram upasthe'tyantasaṁsakto mālinyamadhigacchati

Als je eenmaal hebt gehoord dat jijzelf zuiver bewustzijn bent en van onbegrensde schoonheid, waarom zou je je nog laten meeslepen door allerlei wensen en verlangens en dus onzuiver blijven?³³

³¹ Ashtāvakra geeft aan dat Koning Janaka vergevorderd is op het pad van menselijke ontwikkeling. Hij kent zichzelf, heeft dus zelfkennis en weet dat de mens één en ondeelbaar is. Hij is een levend voorbeeld van Zelfbewustzijn. Acties die worden ondernomen verschillen niet van die van een 'gewoon' mens. Uiterlijk zal men weinig verschil ontdekken tussen de een en de ander. Het verschil zit aan de binnenkant, aan de aard en de zuiverheid van bewustzijn waarmee de actie wordt uitgevoerd. In feite verschillen zij mijlenver van elkaar. In dit hoofdstuk test Ashtāvakra de mate van Zelfkennis en de innerlijke gesteldheid van Janaka. Janaka komt in het volgende hoofdstuk met zijn antwoord.

³² Ashtāvakra suggereert hier dat Janaka nog een weg te gaan heeft.

³³ Zelfkennis en verlangens naar zintuiglijke voorwerpen en naar 'dingen van deze wereld' gaan niet samen. Wie de zuiverheid en schoonheid van Zelf kent, laat al het andere voorbijgaan en kiest niet langer voor onzuiverheid.

5 Sarvabhūteshu cātmānaṃ sarvabhūtāni cātmani munerjānata āshcaryam mamatvamanuvartate

Wie wijs is, weet dat hijzelf in alle wezens aanwezig is, en dat alle wezens in hem aanwezig zijn. Hoe vreemd dat zelfs dan het gevoel van individualiteit kan blijven voortbestaan³⁴.

6. Āsthitaḥ paramādvaitam mokshārthe'pi vyavasthitaḥ āshcaryam kāmavashago vikalaḥ kelishikshayā

Het is ronduit verbazingwekkend dat wanneer iemand helemaal op bevrijding is gericht en de fijnste staat van *advaita* heeft bereikt, toch nog aan zwakheid ten prooi valt en zich door allerlei seksuele verlangens laat meesleuren.³⁵

7 Udbhūtam jñānadurmitramavadhāryātidurbalaḥ āshcaryam kāmamākāṅkshet kālamantamanushritaḥ

Onbegrijpelijk dat mensen, zelfs wanneer ze lichamelijk verzwakt zijn, tot hun laatste snik nog verslaafd blijven aan sensualiteit. Ze weten heel goed dat het opwekken en koesteren van sensualiteit de vijand is van zelfkennis.

8 Ihāmutra viraktasya nityānityavivekinaḥ āshcaryam mokshakāmasya mokshād eva vibhīshikā

Onbegrijpelijk dat iemand die zich niet langer druk maakt om dingen van deze of van de volgende wereld, die het verschil kent tussen wat voorbijgaat en wat blijvend is en die naar bevrijding verlangt, nog steeds benauwd is voor bevrijding.

9 Dhīrastu bhojyamāno'pi pīḍyamāno'pi sarvadā ātmānaṃ kevalam pashyan na tushyati na kupyati

Een echte wijze blijft zich altijd gewaar van de aanwezigheid van het onveranderlijke en opperste Zelf, ongeacht of men lovende woorden over hem uitstort of niet.

³⁴ Dit is de prijs van dualiteit die tot aan het einde van de weg bij de mens blijft, in steeds subtielere vorm.

³⁵ Ashtāvakra geeft aan dat alle stappen op de weg naar Zelfkennis/bevrijding vergezeld blijven door dualiteit en door een onzuiver 'ik'-gevoel.

10 Ceshṭamānaṃ sharīraṃ svaṃ pashyatyanya sharīravat saṃstave cāpi nindāyāṃ kathāṃ kshubhyet mahāshayaḥ

Een *mahātma* kijkt zelfs naar zijn eigen actieve lichaam alsof het van iemand anders is, hoe kan hij dan nog geraakt worden door goedkeuring of afkeuring? ³⁶

11 Māyāmātramidam vishvaṃ pashyan vigatakautukaḥ api sannihite mṛtyau kathāṃ trasyati dhīradhīḥ

Hij ervaart deze wereld als een droom en is daarvan diep overtuigd. Hij is sterk en standvastig en verwondert zich nergens over. Hoe kan hij dan nog bang zijn voor de dood?

12 Niḥsprhaṃ mānasam yasya nairāshye'pi mahātmanaḥ tasyātmajñānatriptasya tulanā kena jāyate

Wie kan zich nog meten met de *mahātma* die vrij is van wensen en verlangens, zelfs in de moeilijkste omstandigheden en die in de vrede van Zelfkennis verblijft?

13 Svabhāvād eva jānāno drishyametanna kimcana idam grāhyamidam tyājyaṃ sa kim pashyati dhīradhīḥ

Wie sterk is van geest weet dat wat hij ziet en ervaart van nature illusoir is. Hoe kan hij zich dan nog druk maken om het een of om het ander? ³⁷

14 Aṃtastyaktakashāyasya nirdvandvasya nirāshishaḥ yadricchayāgato bhogo na duḥkhāya na tushṭaye

Wie vrij is van allerlei tegenstellingen en niet langer gehecht is aan wat dan ook, vindt geen plezier ³⁸ in het een en wordt niet langer pijnlijk getroffen door iets anders. ³⁹

* * * * *

³⁶ In dit verband is een *mahātma* een Zelfgerealiseerde

³⁷ Wie naar een film kijkt of naar een toneelstuk kan allerlei spannende en dramatische momenten meemaken, maar als de voorstelling voorbij is, is het glaasje water dat men drinkt niet anders.

³⁸ Plezier is iets anders dan geluk of gelukzaligheid

³⁹ Niet dit – niet dit is het voorbeeld van gelijkmoedigheid

॥ अष्टावक्र गीता ॥
Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 4

Janaka uvāca

1 Hantātmajñānasya dhīrasya khelato bhogalīlayā na hi saṁsāravāhīkairmūḍhaiḥ saha samānatā

Janaka:

Een wijs mens kent het Zelf en speelt het spel van het leven. Hij valt niet te vergelijken met het gezwog⁴⁰ van een lastdier in de tredmolen van het leven.

2 Yat padaṁ prepsavo dīnāḥ śakrādyāḥ sarvadevatāḥ aho tatra sthito yogī na harṣamupagacchati

Wie eenheid bereikt,⁴¹ ervaart geen extreme blijdschap, zelfs niet wanneer hij de extase bereikt waar alle goden en Indra zelf naar verlangen⁴².

3 Tajjñasya puṇyapāpābhyām sparśo hyantarna jāyate na hyākāśasya dhūmena dṛśyamānāpi saṅgatiḥ

Wie Dat kent laat zich niet langer meeslepen door goede of slechte gedachten, zoals de lucht niet geraakt wordt door rook, hoewel dat wel zo lijkt.

4 Ātmaivedaṁ jagatsarvaṁ jñātaṁ yena mahātmanā yadṛcchayā vartamānaṁ taṁ niṣeddhūṁ kṣameta kaḥ

Wie kan een *mahātma*, die de hele wereld als zichzelf beschouwt, weerhouden om te doen wat hij wil doen?

5 Ābrahmastaṁbaparyante bhūtagrāme caturvidhe vijñasyaiva hi sāmartyamicchānicchāvivarjane

⁴⁰ Een lastdier heeft een last te dragen en moet zwoegen. Dat is het lot van een lastdier, maar niet het lot van een wijs mens (*mahātma*). Een wijs mens is zich door en door bewust dat hij naar 'show' kijkt, een illusie.

⁴¹ De yogi

⁴² Want zelfs Indra en de goden kunnen er niet bij

Alleen een wijs mens is van alle vier⁴³ soorten schepselen, vanaf Brahmā tot een grassprietje, in staat om boven zin en tegenzin uit te stijgen.

6 Ātmānamadvayaṁ kaścijjānāti jagadīśvaram yad vetti tatsa kurute na bhayaṁ tasya kutracit

Zeldzaam is de wijze mens die zichZelf kent als de Heer van de hele schepping. Wie dat weet, kent geen angst meer⁴⁴.

* * * * *

⁴³ Vier soorten schepselen: 1. uit een moederschoot geboren, 2. uit een ei geboren, 3. in een warme omgeving geboren, en 4. uit een plant geboren

⁴⁴ Deze mens ziet alles als zichZelf.

॥ अष्टावक्र गीता ॥
Ashtāvakra Gitā

Hoofdstuk 5

1 Aṣṭāvakra uvāca

Na te saṁgo'sti kenāpi kiṁ śuddhastyaktumicchasi saṁghāta vilayaṁ kurvannevameva layaṁ vraja

Ashtāvakra:

Niets kan jou binden. Je bent zuiver. Wat valt er dan op te geven?⁴⁵ Toch ben je nog gebonden aan deze wereld. Neem afstand van die identificatie, laat alles los en kom tot rust.⁴⁶

2 Udeti bhavato viśvaṁ vāridheriva budbudaḥ iti jñātvaikamātmānaṁ evameva layaṁ vraja

Het hele universum rijst in jou op als golven in de zee. Jij bent het Zelf, Eén. Zo kom jij tot rust.⁴⁷

3 Pratyakṣamapyavastutvād viśvaṁ nāstyamale tvayi rajjusarpa iva vyaktaṁ evameva layaṁ vraja

Je kijkt naar de wereld en ziet niet dat het substantieloos is als een film, als een stuk touw dat je voor een slang aanziet. Jijzelf bent geheel zuiver en onaangedaan, zelfs als je denkt dat de zintuigen gelijk hebben. Zo kom je tot rust.

4 Samaduḥkhasukhaḥ pūrṇa āśānairāśyayoḥ samaḥ samajīvitamṛtyuḥ sannevameva layaṁ vraja

Je blijft onveranderd dezelfde in vreugde en verdriet, in hoop en teleurstelling, in leven en in de dood. Je bent helemaal heel. Zo kom je tot rust.

⁴⁵ Ashtavakra neemt de draad weer op en gaat in op de laatste 'snippers van onwetendheid' die moeten oplossen.

⁴⁶ De tekst gebruikt voor 'oplossen' het woord *laya* wat ook betekent: rust, dood, smelten

⁴⁷ Bij diegene in wie alles is opgelost – een kenner van Brahman – is er slechts eenheid of: niet-twee, *advaita*

॥ अष्टावक्र गीता ॥
Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 6

Janaka uvāca

**1 Ākāśavadananto'ham ghaṭavat prākṛtaṁ jagat iti jñānaṁ
tathaitasya na tyāgo na graho layaḥ**

Janaka:

Onbegrensd als de ruimte ben ik. De wereld erom heen is als een kruik. Wie dit weet, kent. In feite is er niets om op te geven, niets om aan te nemen en niets om op te lossen.⁴⁸

**2 Mahodadhirivāhaṁ sa prapaṁco vīcisa'nnibhaḥ iti jñānaṁ
tathaitasya na tyāgo na graho layaḥ**

Ik ben als de zee, alle werelden zijn als golven. Wie dit weet, kent. In feite is er niets om op te geven, niets om aan te nemen en niets om op te lossen.

**3 Ahaṁ sa śuktisaṅkāśo rūpyavad viśvakalpanā iti jñānaṁ
tathaitasya na tyāgo na graho layaḥ**

Ik ben de parelmoer en de wereld is als het niet bestaande zilver. Wie dit weet, kent. In feite is er niets om op te geven, niets om aan te nemen en niets om op te lossen.

**4 Ahaṁ vā sarvabhūteṣu sarvabhūtānyatho mayi iti jñānaṁ
tathaitasya na tyāgo na graho layaḥ**

Ik ben in alles en allen aanwezig en alles en allen zijn in Mij. Wie dit weet, kent. In feite is er niets om op te geven, niets om aan te nemen en niets om op te lossen.

* * * * *

⁴⁸ Het oplossen is het overgaan van relatief naar absoluut. In het Absolute is er slechts het Ene, dat telt. Dan is er ook geen afstand-doen, geen aanvaarding, geen oplossing. Er is slechts het Ene, dat telt. Zie ook vers 2,3,4

॥ अष्टावक्र गीता ॥
Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 7

Janaka uvāca

1 Mayyanam̐tamahāmbhodhau viśvapota itastataḥ bhramati svāmtavātena na mamāstyasahiṣṇutā

Janaka:

Ik ben de eindeloze zee. De wereld wordt in die zee voort-geblazen door haar eigen innerlijke en veranderlijke impulsen. Ik word er niet door beïnvloed⁴⁹.

2 Mayyanam̐tamahāmbhodhau jagadvīciḥ svabhāvataḥ udetu vāstamāyātu na me vṛddhirna ca kṣatiḥ

De golven van de wereld rijzen in mij op en gaan weer heen. Ik word er niet beter of slechter van⁵⁰.

3 Mayyanam̐tamahāmbhodhau viśvaṁ nāma vikalpanā atiśānto nirākāra etadevāhamāsthitaḥ

Ik ben de eindeloze zee. De hele schepping is een illusie van de geest. Zelf blijf ik helemaal stil en vormloos. Dit⁵¹ is mijn thuis.

4 nātmā bhāveṣu no bhāvastatrānante niramjane ityasakto'sprhaḥ śānta etadevāhamāsthitaḥ

Het Zelf is niet in een object en objecten zijn niet in het Zelf⁵². Het Zelf is eindeloos en zuiver. Het is ongebonden, onafhankelijk en wensloos. Helemaal stil. Dit is mijn thuis.

5 Aho cinmātramevāhaṁ indrajālopanam̐ jagat iti mama kathaṁ kutra heyopādeyakalpanā

⁴⁹ Als er storm is op zee, zijn er hoge golven en gebeurt er van alles aan de oppervlakte. Maar de zee zelf blijft geheel onberoerd.

⁵⁰ De 'wereld' bestaat in feite uit namen en vormen. Substantieel verandert de wereld niet en blijft zichzelf.

⁵¹ Stil en vormloos – onbegrensd – is mijn werkelijke verblijfplaats

⁵² Objecten zijn over het Zelf heengelegd en hebben daarom geen eigen bestaan

Ik ben zuiver bewustzijn, dat is een feit. De wereld is niets meer en niets minder dan een magische voorstelling. Hoe kan ik daar dan iets aan toevoegen of aan afdoen⁵³?

* * * * *

⁵³ Niets in of uit de wereld kan een Zelfgerealiseerde aantrekken of afstoten. De dingen zijn als golven op de zee. Zo keek Jezus Christus naar 'de wereld'

॥ अष्टावक्र गीता ॥
Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 8

Aṣṭāvakra uvāca

**1 Tadā bandho yadā cittam kincid vāṁchati śocati kiṁcin
muṁcati gr̥ṇhāti kiṁcid dr̥ṣyati kupyati**

Ashtāvakra:

Er is sprake van gebondenheid wanneer de geest ergens naar verlangt, ergens over treurt, iets afwijst, ergens aan vasthoudt, ergens tevreden over is of juist ontevreden⁵⁴.

**2 Tadā muktiryadā cittam na vāṁchati na śocati na muṁcati na
gr̥ṇhāti na hr̥ṣyati na kupyati**

Je bent werkelijk vrij wanneer de geest niet langer ergens naar verlangt, ergens om treurt, iets afwijst of juist aan iets vasthoudt. Evenmin is er blijdschap noch droefheid om iets.

**3 Tadā bandho yadā cittam saktam kāśvapi dr̥ṣṭiṣu tadā mokṣo
yadā cittamasaktam sarvadr̥ṣṭiṣu**

Er is gebondenheid wanneer de geest verstrikt raakt in wat wordt waargenomen. Er is vrijheid wanneer we niet langer gebonden zijn aan zintuigelijke ervaringen.

**4 Yadā nāham tadā mokṣo yadāham bandhanam tadā matveti
helayā kiṁcinmā gr̥hāṇa vimuṁca mā**

Er is vrijheid wanneer er geen 'ikheid' meer is, er is gebondenheid zolang er een 'ikheid' is. Overweeg dit goed en neem niets aan, maar wijs evenmin iets af.

⁵⁴ Al deze gemoedsstemmingen zijn vormveranderingen van ons denken en voelen en zijn te vergelijken met de golven op de zee of met rimpelingen op het wateroppervlak van een meer. Als alles terugkeert tot stilte, wordt de bodem zichtbaar. Dan kennen we onze ware aard van onbegrenstheid, onsterfelijkheid en goddelijkheid. Anders blijven we hangen aan de oppervlakte.

॥ अष्टावक्र गीता ॥
Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 9

Aṣṭāvakra uvāca

1 Kṛtākṛte ca dvandvāni kadā śāntāni kasya vā evaṃ jñātveha nirvedād bhava tyāgaparo'vrati

Ashtāvakra:

Dit wel doen, dat niet doen, dan al die tegenstrijdigheden, wanneer houdt dit op, wie staat hierboven? Als je dit inziet, koester geen wensen meer, laat alle bindingen los en ontwikkel innerlijke vrijheid⁵⁵.

2 Kasyāpi tāta dhanyasya lokaceṣṭāvalokanāt jivitecchā bubhukṣā ca bubhutsopaśamaḥ gatāḥ

Heel zeldzaam is de mens, mijn kind, die door observatie van de wereld niet langer de ambitie koestert om in deze wereld te bestaan. Om daar geluk en zelfkennis te vinden⁵⁶.

3 Anityaṃ sarvamevedaṃ tāpatrayadūṣitam asaraṃ ninditaṃ heyamiti niścitya śāmyati

Dingen komen en gaan en zijn onderhevig aan een drievoudige⁵⁷ aftakeling. Weet dat al deze dingen geen substantie hebben en daarom voorbijgaand en af te keuren. Kom zo tot rust en innerlijke vrede.

4 Ko'sau kālo vayaḥ kiṃ vā yatra dvandvāni no nṛṇāṃ tānyupekṣya yathāprāptavartī siddhimavāpnuyāt

Wie kent de tijd of de periode dat we niet in tegenstellingen dachten? Wie wijs is, laat zich niet in tweeën delen, is blij met alles wat komt en gaat en vindt zijn eigen volheid⁵⁸.

⁵⁵ Ons leven bestaat uit een mengeling van tegenstrijdigheden en tegenstellingen. Zolang we uitgaan van de werkelijkheid van deze tegenstellingen zitten we eraan vast en rijst de noodzaak van 'je plicht of taak doen' op

⁵⁶ Er zijn maar weinig mensen die door pure observatie tot deze zelfkennis komen. Voor verreweg de meesten geldt dat we het zelf willen ervaren en dus een duik moeten nemen in de illusie van deze wereld

⁵⁷ Aftakeling van geest en lichaam, aftakeling door toedoen van gebeurtenissen van buitenaf en door natuurrampen

⁵⁸ Voor alle tijdperken geldt dat de mens op eigen kracht tot ontwikkeling moet komen. De mens krijgt niets voor niets maar moet er een forse inspanning voor doen. Dit geldt zelfs voor het Gouden tijdperk. We zullen boven het relatieve bestaan in deze dualistische wereld moeten uitstijgen en alle ervaringen laten opgaan in gelijkmoedigheid

5 Nā mataṁ maharṣiṇāṁ sādḥūnāṁ yogināṁ tathā dr̥ṣṭvā nirvedamāpannaḥ ko na śāmyati mānavaḥ

Zieners, heiligen, filosofen hebben allemaal hun eigen mening. Wie deze verschillen ziet, maakt zich niet meer druk en komt geheel tot rust in zijn eigen vrede.

6 Kṛtvā mūrtiparijñānaṁ caitanyasya na kiṁ guruḥ nirvedasamatāyuktyā yastārayati saṁsr̥teḥ

Een ware meester kent de aard van zuiver bewustzijn. Hij blijft onbewogen en ziet dat er geen verschillen bestaan. Zo ontkomt hij aan de cirkelgang van geboorte en dood⁵⁹.

7 Paśya bhūtavikārāmstvaṁ bhūtamātrān athārthataḥ tatkṣaṇād bandhanirmuktaḥ svarūpastho bhaviṣyasi

Materie verandert voortdurend maar blijft toch zichzelf. In feite verandert er niets. Als je dat inziet, word je verlost van alle banden en verblijf je in je ware aard.

8 Vāsanā eva saṁsāra iti sarvā vimuṁca tāḥ tattyāgo vāsanātyāgātsthitiradya yathā tathā

Onze verlangens⁶⁰ zijn de oorzaak van geboorte en dood. Laat ze gaan, ze zijn illusoir. Verlangens loslaten is hetzelfde als de wereld loslaten. Dan ben je vrij.

* * * * *

⁵⁹ Ashtavakra geeft hier aan dat zolang zieners, heiligen en filosofen er nog hun eigen mening op nahouden, zij geen ware meester kunnen zijn (maar wel een 'ondermeester')

⁶⁰ Zoals de tekst steeds aangeeft, laten wij ons binden door onze eigen verlangens en wensen. Dan hebben we onszelf dus gebonden aan deze wereld en dus aan de cirkelgang van geboorte en dood (*samsāra*)

॥ अष्टावक्र गीता ॥
Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 10

Aṣṭāvakra uvāca

1 Vihāya vairiṇaṃ kāmamarthaṃ cānarthaśaṃkulam dharmamapyetayorhetuṃ sarvatrādaraṃ kuru

Ashtāvakra:

Bevrijd je van wensen⁶¹, wereldlijke voorspoed en van goede daden die wensen en voorspoed oproepen. Zij blokkeren de weg naar vrijheid. Houd niets vast.

2 Svapnendrajālavat paśya dināni trīṇi pañca vā mitrakṣetradhanāgāradāradāyādīsāmpadaḥ

Beschouw je vrienden, land, geld, huizen, vrouwen en giften als een droom of een show die kortstondig oprijst.

3 Yatra yatra bhavetṛṣṇā saṃsāraṃ viddhi tatra vai prauḍhavairāgyamāśritya vītatṛṣṇaḥ sukhī Bhava

Telkens wanneer wensen oprijzen, is er geboorte en dood. Ga er steevast⁶² aan voorbij en word gelukkig.

4 Tṛṣṇāmātrātmako bandhastannāśo mokṣa ucyate bhavāsaṃsaktimātreṇa prāptituṣṭirmuhurmuhuḥ

Er is gebondenheid vanwege wensen en verlangens. Wanneer die oplossen en verdwijnen, is er vrijheid. Wie zich niet langer hecht aan voorbijgaande dingen ervaart eeuwig geluk.

5 tvamekaścetaṇaḥ śuddho jaḍaṃ viśvamasattathā avidyāpi na kiṃcitsā kā bubhutsā tathāpi te

⁶¹ Wensen en verlangens binden ons aan zintuigelijke ervaringen. Ten opzichte van Zelfrealisatie houden zij ons vast en blijven we vastgebonden aan de fysieke wereld

⁶² Steevast: d.w.z. raak plezier dat voorbijgaat beslist niet aan. Laat het voor wat het is: een kortstondig gevoel van welzijn

Je bent één, zuiver bewustzijn. De schepping heeft op zichzelf geen bewustzijn en bestaat niet echt. Evenzo is onwetendheid onecht. Wat wil je dan nog weten⁶³?

6 rājyaṃ sutāḥ kalatrāṇi śarīrāṇi sukhāni ca saṃsaktasyāpi naṣṭāni tava janmani janmani

Heerschappij, kinderen, vrouwen, belichamingen, alle vormen van plezier, je bent er steeds aan gehecht geweest, maar hebt ze steeds weer moeten loslaten⁶⁴.

7 alamarthena kāmena sukṛtenāpi karmaṇā ebhyaḥ saṃsārakāntāre na viśrāntamabhūn manah

Stop met te streven naar voorspoed, genot en goede werken. In het duistere bos van de wereld vindt de geest geen rust⁶⁵.

8 kṛtaṃ na kati janmāni kāyena manasā girā duḥkhamāyāsadaṃ karma tadadyāpyuparamyatām

Hoe lang en eindeloos heb je fysiek geploeterd en in woorden en daden met alle pijn en moeite die eraan gepaard gaan. Stop er toch mee, vandaag nog.

* * * * *

⁶³ Zelfs het verlangen naar kennis houdt geen stand en moet worden opgegeven. Het heeft geen nut weet te hebben van datgene wat niet blijvend is en werkelijkheidswaarde heeft. Alleen het Zelf telt. Het Zelf is de enige werkelijkheid. In die zin is de wereld on-werkelijk en een illusie. Zelfkennis is het enige dat houvast biedt

⁶⁴ Het komen en gaan van de dingen in en van de wereld, is een vaststaand gegeven en is onontkoombaar. Het gevolg is de voortdurende afwisseling van plezier en van pijn. Toch zijn we eraan verknocht. We kunnen deze wereld eenvoudig niet loslaten.

⁶⁵ *Artha*, *Kāma* en *Dharma* bieden geen blijvend soelaas. Alleen *moksha*, bevrijding, Zelfrealisatie, leidt tot een blijvende staat van onbegrensdeheid en geluk

॥ अष्टावक्र गीता ॥
Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 11

Aṣṭāvakra uvāca

1. bhāvābhāvavikāraśca svabhāvāditi niścayī nirvikāro gatakleśaḥ sukhenavopasāmyati

Ashtāvakra:

Wie inziet dat de dingen komen en gaan en dat verandering in de aard der dingen ligt opgesloten, vindt moeiteloos innerlijke rust en vrede⁶⁶ omdat hij niet langer in beroering wordt gebracht en geen pijn kent.

2. Īśvaraḥ sarvanirmātānehānya iti niścayī antargalitasarvāśaḥ śāntaḥ kvāpi na sajjate

Wie zeker weet dat Īshvara⁶⁷ de schepper is van alles en allen en dat er in deze schepping niets anders is, komt tot innerlijke rust en vrede omdat alle verlangens verdwenen zijn. Die mens is niet langer aan iets gehecht.

3. āpadaḥ saṃpadaḥ kāle daivādeveti niścayī tr̥ptaḥ svasthendriyo nityaṃ na vānchati na śocati

Wie zeker weet dat voorspoed en tegenspoed zich op de door het lot⁶⁸ bestemde tijd aandienen, blijft tevreden en beheerst zich. Die mens kent geen wensen en verlangens meer en treurt niet langer.

4. sukhaduḥkhe janmamṛtyū daivādeveti niścayī sādhyādarśī nirāyāsaḥ kurvannapi na lipyate

Wie zeker weet dat plezier, pijn, misère en ellende het gevolg zijn van wat we in het verleden hebben ‘gedaan’, zal vinden dat er ‘niets te doen’

⁶⁶ Wie de vrede van zichzelf heeft gevonden, maakt zich niet langer druk om voorbijgaande dingen, die komen en gaan. Zij hebben geen echte relevantie

⁶⁷ De schepping rijst op in het Zelf, bestaat in het Zelf en lost weer op in het Zelf. Alles is doordrongen van het Zelf. Er is geen ander bestaan dan dat van het Zelf. Dat Zelf wordt hier Īshvara genoemd.

⁶⁸ Het lot: *karma*. Alles wat zich in dit leven voordoet is het gevolg van neigingen en impressies uit het verleden. De verandering ligt niet in de omstandigheden, die *karmisch* bepaald zijn, maar uit de manier waarop wij er in dit leven mee omgaan

valt. Op die manier ontsnapt een mens aan gebondenheid en is niet langer gehecht, zelfs wanneer het lijkt alsof hij handelt.

5. cintayā jāyate duḥkham nānyatheheti niścayī tayā hīnaḥ sukhi śāntaḥ sarvatra galitasprhaḥ

Bezorgdheid⁶⁹ maakt dat we gaan zwoegen. Dit veroorzaakt misère en ellende in deze wereld. Wie dit weet, laat zijn begeerten en verlangens varen en wordt gelukkig, vreedzaam en vrij van wensen.

6. nāham deho na me deho bodho'hamiti niścayī kaivalyaṁ iva samprāpto na smaratyakṛtaṁ kṛtam

Ik ben niet dit lichaam. Dit lichaam is niet mijn bezit. Ik ben het bewustzijn zelf. Wie dit werkelijk weet, maakt zich niet meer druk om wat gebeurd is of om wat nog moet gebeuren. Dit is de wereld van een Zelfgerealiseerde⁷⁰.

7. ābrahmastambaparyantaṁ ahameveti niścayī nirvikalpaḥ śuciḥ śāntaḥ prāptāprāptavinirvṛtaḥ

‘Ik leef in alle dingen, van Brahmā tot het kleinste grassprietje’. Wie dit werkelijk weet, ontstijgt alle tegenstrijdige gedachten, is helder, vol vrede en onbekommerd om wat bereikt is en wat niet bereikt is.

8. nāścaryamidaṁ viśvaṁ na kiṁciditi niścayī nirvāśanaḥ sphūrtimātro na kiṁcidiva śāmyati

Wie duidelijk inziet dat deze veelvoudige en prachtige schepping op zich niets voorstelt⁷¹, koestert geen wensen meer en verblijft in zuiver bewustzijn. Die mens vindt vrede omdat er niets anders is⁷².

* * * * *

⁶⁹ *Cinta* bezorgdheid, gedachten, angst

⁷⁰ Een Zelfgerealiseerde is vrij en niet langer gehecht of gebonden aan lichaam, geest of ziel

⁷¹ De schepping is als een droom en heeft geen echte werkelijkheidswaarde

⁷² Als de relatieve werkelijkheid van de wereld wegvalt is er slechts de absolute werkelijkheid van het Zelf. Er is niets anders dan dat.

॥ अष्टावक्र गीता ॥
Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 12

Janaka uvāca

1. kāyakṛtyāsahaḥ pūrvam tato vāgvistarāsahaḥ atha cintāsahastasmād evamevāhamāsthitaḥ

Janaka:

Allereerst kon ik fysieke handelingen niet meer verdragen⁷³, vervolgens geen woordenvloed meer en tenslotte geen gedachten⁷⁴. Zo bevind ik mij in mijn eigen rust en stilte⁷⁵.

2. prītyabhāvena śabdāderadrśyatvena cātmanaḥ vikṣepaikāgrahr̥daya evamevāhamāsthitaḥ

Zonder gehechtheid aan geluid en aan andere waarneembare objecten is mijn geest niet langer afgeleid, maar gefocust. Het Zelf is geen object van waarneming. Zo bevind ik mij in mijn eigen rust en stilte⁷⁶.

3. samādhyāsādivikṣiptau vyavahārah samādhaye evam vilokya niyamaṁ evamevāhamāsthitaḥ

Onwetendheid maakt dat we ons hechten en binden. Dan is concentratie van de geest noodzakelijk. Er is geen alternatief. Zo bevind ik mij in mijn eigen rust en stilte

4. heyopādeyavirahād evam harṣaviṣādayoḥ abhāvādadya he brahmannevamevāhamāsthitaḥ

Meester, vrij van afwijzing en vrij van aanvaarding, vrij van vreugde en vrij van verdriet. Daarom bevind ik mij in mijn eigen rust en stilte.

5. āśramānāśramaṁ dhyānaṁ cittasvīkṛtavarjanam vikalpaṁ mama vīkṣyaitairevamevāhamāsthitaḥ

⁷³ Als zelfstandige, aparte handelingen in plaats van een noodzaak die uit zichzelf en vanzelf oprijst

⁷⁴ Handelingen die in de drie werelden (fysiek, subtiel en metafysiek (causaal) oprijzen hebben alleen zin als zij als een noodzaak oprijzen en niet omdat er een 'doener' of ondernemer achter zit die het geheel aanstuurt

⁷⁵ Omdat er geen belemmeringen vanuit de drie werelden meer zijn

⁷⁶ De relativiteit van kenner, kennis en gekende is verdwenen. Alleen het Ene telt. Zie ook de uitspraak van de wijze Yajñyavalkya uit Br.Up IV,5,15.

Alles in deze wereld is een vorm van afleiding: de vier stadia van het leven⁷⁷, meditatie en zelfbeheersing. Zo bevind ik mij in mijn eigen rust en stilte.

6. karmānuṣṭhānamajñānād yathai voparamastathā budhvā samyagidaṁ tattvaṁ evamevāhamāsthitaḥ

Handelen en niet-handelen⁷⁸ komen voort uit onwetendheid. Door dit te weten, bevind ik mij in mijn eigen rust en stilte.

7. aciṁtyaṁ ciṁtyamāno'pi cintārūpaṁ bhajatyasau tyaktvā tadbhāvanaṁ tasmād evamevāhamāsthitaḥ

Denkend aan het Ene dat ondenkbaar is, is futiel. Ook die actie heb ik opgegeven. Zo bevind ik mij in mijn eigen rust en stilte.

8. evameva kṛtaṁ yena sa kṛtārtho bhavedasau evameva svabhāvo yaḥ sa kṛtārtho bhavedasau

Wie dit verwerkelijk⁷⁹, is gezegend, en gezegend is diegene die zodanig van nature is⁸⁰.

* * * * *

⁷⁷ De viert stadia van het leven: student, volwassenheid (huisvader/moeder), woudloper, sannyāsin (*brahmacarya, grihasthya, vānaprastha, sannyāsa*)

⁷⁸ Handelen en niet-handelen rijzen op onder invloed van het ego. Vandaar de onwetendheid.

⁷⁹ Het Zelf, *Brahman*, is voorbij alle actie en handeling zowel op fysiek, subtiel (mentaal) en causaal niveau

⁸⁰ Zelfverwerkelijking is nu een natuurlijke staat geworden: *jivanmukta*

॥ अष्टावक्र गीता ॥
Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 13

Janaka uvāca

**1. akim̐canabhavaṃ svāsthyaṃ kaupīnatve'pi durlabham
tyāgādāne vihāyāsmādahamāse yathāsukham**

Janaka:

De innerlijke vrede die oprijst in iemand die niets bezit, is lastig om te verwerkelijken. Ook als je niet meer dan een lendendoek bezit. Ik ben niet meer uit op verzaking noch op verwerving. Zo ben ik gelukkig.

**2. kutrāpi khedaḥ kāyasya jihvā kutrāpi khedyate manaḥ kutrāpi
tattyaktvā puruṣārthe sthitaḥ sukham**

Soms is er pijn in het lichaam, soms is er last met de tong,⁸¹ en soms kan de geest niet tot rust komen⁸². Ik maak me er niet meer druk om en ga blijmoedig door op mijn weg.

**3. kṛtaṃ kimapi naiva syād iti saṃcintya tattvataḥ yadā
yatkartumāyāti tat kṛtvāse yathāsukham**

Ik weet dat ik in feite niets doe. Daarom doe ik⁸³ alles wat op mijn weg komt, en ben gelukkig.

**4. karmanaiṣkarmyanirbandhabhāvā dehasthayoginaḥ
saṃyogāyogavirahādahamāse yathāsukham**

Zolang mensen gebonden zijn aan hun lichaam zijn zij gebonden aan actie en aan inactie. Ik bekommer mij niet langer om de vraag of er gebondenheid is of niet en ben gelukkig.

**5. arthānarthau na me sthityā gatyā na śayanena vā tiṣṭhan
gacchan svapan tasmādahamāse yathāsukham**

⁸¹ Vanwege het reciteren van teksten

⁸² Bijvoorbeeld tijdens het mediteren

⁸³ Er is geen ego meer dat zich kan hechten. Geest en lichaam functioneren op basis van wat zich aandient. Het Zelf blijft niet-betrokken.

Of ik nu lig te slapen, sta of loop; het maakt niet uit want noch goed noch kwaad kunnen mij beïnvloeden. Slappend, zittend of lopend; ik ben gelukkig.

**6. svapato nāsti me hāniḥ siddhiryatnavato na vā nāśollāsau
vihāyāsmadahamāse yathāsukham**

Ik lijd geen verlies door te slapen en win niets door me in te spannen. Vreugde om winst en verdriet om verlies laat ik achter mij en zo leef ik gelukkig.

**7. sukhādirūpā niyamaṁ bhāveṣvālokya bhūriśaḥ
śubhāśubhe vihāyāsmādahamāse yathāsukham**

Steeds weer opnieuw maken we de wisselvalligheid van vormen van vreugde en verdriet mee; hoe vaak heb ik die veranderlijkheid niet ervaren! Ik heb het idee van goed en slecht achter me gelaten en nu leef ik gelukkig.

* * * * *

॥ अष्टावक्र गीता ॥
Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 14

Janaka uvāca

**1. prakṛtyā śūnyacitto yaḥ pramādād bhāvabhāvanaḥ nidrito
bodhita iva kṣīṇasaṁsmaraṇo hi saḥ**

Janaka:

Wie zich niet langer druk maakt om dingen uit de wereld, wie in feite een lege geest⁸⁴ heeft en alleen nog onopzettelijk⁸⁵ aan dingen denkt, slaapt, hoewel het lijkt alsof hij wakker is.

**2. kva dhanāni kva mitrāṇi kva me viṣayadasyavaḥ kva śāstram
kva ca vijñānam yadā me galitā sprhā**

Als mijn verlangens weggesmolten zijn, waar is dan mijn rijkdom, waar zijn mijn vrienden, waar is de betoverende kracht van de zintuigen, waar zijn de geschriften en waar is mijn kennis?

**3. vijñāte sākṣipuruṣe paramātmani ceṣvare
nairāśye baṁdhamokṣe ca na ciṁtā muktaye mama**

Ik heb mijzelf ervaren en verwerkelijkt als de Getuige en Opperste Heer. Vrijheid en gehechtheid zeggen mij niets meer. Waarom zou ik mij nog druk maken over bevrijding?

**4. aṁtarvikalpaśūnyasya bahiḥ svacchandacāriṇaḥ bhrāntasyeva
daśāstāstādrśā eva jānate**

De staat van iemand die zonder innerlijke twijfel is en zich in de wereld beweegt naar eigen goeddunken, alsof hij een dwaas is, kan alleen worden begrepen door zijn gelijken.

* * * * *

⁸⁴ Dwz een geest die niet langer beheerst wordt door karma en saṁskāra en door kennis over zelfstandige voorwerpen maar alleen nog vervuld is van het stralende licht van het Zelf.

⁸⁵ Onopzettelijk: karma is uitgewerkt: wat overblijft zijn de impressies uit het verleden (*prārabdha karma*). Voor deze mens is de wereld werkelijk een illusie, een droom.

॥ अष्टावक्र गीता ॥
Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 15

Aṣṭāvakra uvāca

1. yathātathopadeśena kṛtārthaḥ sattvabuddhimān ājīvamapi jijñāsuḥ parastatra vimuhyati

Ashtāvakra:

Wie een schone geest heeft⁸⁶, komt met de geringste aanwijzingen tot zelfverwerkelijking. Maar een ander⁸⁷ is zijn leven lang op zoek naar kennis en blijft in verwarring⁸⁸ achter.

2. mokṣo viṣayavairasyaṁ bandho vaiṣayiko rasaḥ etāvadeva vijñānaṁ yathecchasi tathā kuru

Niet-gebonden zijn aan zintuiglijke voorwerpen is bevrijding. Gebondenheid is gehechtheid aan de zintuigen⁸⁹. Als je dit beseft, kun je leven zoals je wilt.

3. vāgmiprājñānamahodyogaṁ janaṁ mūkajaḍālasam karoti tattvabodho'yamatastyakto bubhukṣabhiḥ

Kennis van wat waar is, maakt dat een welsprekend, slim en actief mens dom, traag en inactief lijkt. Deze kennis van wat waar is, wordt gemeden door wie van de wereld wil genieten.

4. na tvaṁ deho na te deho bhoktā kartā na vā bhavān cidrūpo'si sadā sākṣī nirapekṣaḥ sukhaṁ cara

Je bent niet jouw lichaam, en jouw lichaam is niet van jou. Je bent niet degene die handelt en evenmin degene die geniet. Je bent zuiver bewustzijn zelf, de eeuwige Getuige, onafhankelijk. Ga je eigen gang en wees gelukkig.

⁸⁶ Een schone geest: een sattvische geest *sattvabuddhimān*

⁸⁷ Een ander: die nog gericht is op de wereld

⁸⁸ Verwarring: een onzuivere geest is niet in staat de werkelijkheid van het Zelf te doorgronden

⁸⁹ Zintuigen: de wereld van de zintuigen

5. rāgadveṣau manodharmau na manaste kadācana nirvikalpo'si bodhātmā nirvikāraḥ sukhaṁ cara

Gehechtheid en afkeer zijn eigenschappen van de geest. Je bent je gedachten niet. Je staat los van deze verwarring. Je bent onveranderlijk. Wees gelukkig en leef.

6. sarvabhūteṣu cātmānaṁ sarvabhūtāni cātmani vijñāya nirahaṁkāro nirmamastvaṁ sukhī bhava

Zie⁹⁰ jezelf in alle wezens en alle wezens in jezelf, vrij van jouw ikheid en vrij van 'mijn', wees gelukkig.

7. viśvaṁ sphurati yatredaṁ taramgā iva sāgare tattvameva na sandehaścinmūrte vijvaro bhava

Jij bent werkelijk Datgene⁹¹ waarin de hele schepping oprijst als golven in de zee. Dat is wat jij bent. Dus laat je niet langer in verwarring brengen.

8. shraddhasva tāta śraddhasva nātra moham kuruṣva bhoḥ jñānasvarūpo bhagavānātmā tvaṁ prakṛteḥ paraḥ

Blijf vertrouwen, mijn kind, blijf vertrouwen en laat je hierin⁹² niet in verwarring brengen. Je bent zuivere kennis, je bent het Ene Zelf, voorbij je eigen natuur⁹³.

9. guṇaiḥ saṁveṣṭito dehastiṣṭhatyāyāti yāti ca ātmā na gaṁtā nāgaṁtā kimenamanuśocasi

Het lichaam komt voort uit de *guna's*⁹⁴. Het ontstaat, leeft enige tijd en lost weer op. Maar het Zelf ontstaat niet en vergaat niet. Waarom zou je treuren om het lichaam?

⁹⁰ Zie: als inzicht en als een weten en herkennen

⁹¹ Dwz Bewustzijn

⁹² Hierin: in het feit dat het Zelf de enige werkelijkheid is. Voor zoekers die nog onderweg zijn, blijft dit moeilijk te begrijpen. Geloof en vertrouwen zijn dan beslist noodzakelijk

⁹³ Natuur: *prakṛiti*

⁹⁴ Gunas: de drie krachten die bij het scheppingsproces vanaf het begin oprijzen: passief, neutraal en actief (*tamas, sattva, rajas*)

10. dehastiṣṭhatu kalpāntaṃ gacchatvadyaiva vā punaḥ kva vṛddhiḥ kva ca vā hānistava cinmātrarūpiṇaḥ

Het lichaam blijft voortbestaan tot het einde der tijden of het bezwijkt vandaag nog. Wat maakt het uit? Je bent zuiver bewustzijn dus wat win je en wat verlies je?

11. tvayyanamtamahāmbhodhau viśvavīciḥ svabhāvataḥ udetu vāstamāyātu na te vṛddhirna vā kṣatiḥ

Je bent als een eindeloze zee waarin golven vanzelf komen en gaan. Jijzelf wordt er niet beter noch slechter van. ⁹⁵

12. tāta cinmātrarūpo'si na te bhinnamidaṃ jagat ataḥ kasya kathaṃ kutra heyopādeyakalpanā

Mijn kind, je bent zuiver bewustzijn. De wereld bestaat niet los van jou. Jij en de wereld zijn één. Hoe kun je dan aannemen dat er ergens en ooit zoiets bestaat als aanvaarden en verwerpen? ⁹⁶

13. ekasminnavyaye śānte cidākāśe'male tvayi kuto janma kuto karma kuto'haṃkāra eva ca

Je bent het Ene bewustzijn, onvergankelijk, stil en zuiver bewustzijn als grenzeloze ruimte⁹⁷. Hoe kan er dan sprake zijn van geboorte, karma, handeling, en zelfs van egoïsme?

14. yattvaṃ paśyasi tatraikastvameva pratibhāsase kiṃ pṛthak bhāsate svarṇāt kaṭakāṃgadanūpuram

Bij alles wat⁹⁸ je ziet en opmerkt, zie je jezelf. Dacht je werkelijk dat armbanden, kettingen en enkelbanden anders zijn dan het goud waarvan zij zijn gemaakt?

⁹⁵ Beter noch slechter: je hebt niets te winnen, noch te verliezen

⁹⁶ De mens is zuiver belichaam met een lichaam eraan toegevoegd. Daar is geen plaats voor het onderscheid tussen goed en slecht. Ashtāvakra spoort ons aan om boven de begrensde visie van goed en slecht en het onderscheid ertussen uit te stijgen

⁹⁷ *Cidākāśe*: de ruimte (*akasha*) van intelligentie (*cit*). De *cit* (intelligentie, bewustzijn) wordt hier met ruimte vergeleken omdat *cit* evenals ruimte allesdoordringend is, onvervuild en zuiver (*amala*).

⁹⁸ Het Zelf is de enige werkelijkheid al het andere is een schijn werkelijkheid

15. ayaṁ so'hamayaṁ nāhaṁ vibhāgamiti sam̐tyaja sarvamātmēti niścītya niḥsaṅkalpaḥ sukhī bhava

Vergeet zulke onderscheidingen als “ik ben hij’ of ‘ik ben dit niet’. Zie toch in hoe alles een manifestatie is van het Zelf, koester geen wensen meer en wees gelukkig.

16. tavaivājñānato viśvaṁ tvamekaḥ paramārthataḥ tvatto'nyo nāsti saṁsārī nāsaṁsārī ca kaścana

Deze hele schepping bestaat vanwege jouw eigen onwetendheid. In werkelijkheid besta jij alleen. Niemand, zelfs God niet, is van jou gescheiden.

17. bhrāntimātramidam̐ viśvaṁ na kiṁciditi niścayī nirvāśanaḥ sphūrtimātro na kiṁcidiva śāmyati

Wie zeker weet dat deze schepping illusoir is en niets anders dan dat, kent geen wensen meer en is Zuiver bewustzijn. Die mens vindt vrede alsof⁹⁹ niets bestaat.

18. eka eva bhavāmbhodhāvāsīdasti bhaviṣyati na te bandho'sti mokṣo vā kṛtyakṛtyaḥ sukhaṁ cara

In de zee van de wereld is er slechts het Ene dat bestond, dat bestaat en dat blijft bestaan. Daar is geen ruimte voor gebondenheid noch bevrijding¹⁰⁰. Wees tevreden en leef in gelukzaligheid.

19. mā saṅkalpavikalpābhyāṁ cittam̐ kṣobhaya cinmaya upaśāmya sukhaṁ tiṣṭha svātmānandavigrahe

Je denken is helder en zuiver geworden. Breng jezelf niet langer in verwarring met de twijfel van ‘ja’ of ‘nee’. Blijf in je eigen tevredenheid en blijf bij jezelf want je bent de belichaming van gelukzaligheid.

20. tyajaiva dhyānam̐ sarvatra mā kiṁcid hr̥di dhāraya ātmā tvaṁ mukta evāsi kiṁ vimṛśya kariṣyasi

⁹⁹ Alsof: huizend in een lichaam zal de mens onderscheid maken en de verscheidenheid van de schepping opmerken. Toch heeft zijn innerlijke vrede een absoluteheid die maakt dat hij zeker weet dat alleen het Zelf werkelijk bestaat

¹⁰⁰ Het Ene zelf is ongebonden en altijd vrij

Stop met nadenken¹⁰¹ en houd niets vast in je hart. Je bent van nature vrij. Wat wil je dan bereiken met al dat nadenken?

* * * * *

¹⁰¹ Nadenken of mediteren

॥ अष्टावक्र गीता ॥ Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 16

Aṣṭāvakra uvāca

1. ācakṣva śṛṇu vā tāta nānāśāstrāṇyanekaśaḥ tathāpi na tava svāस्थ्यam sarvavismaraṇād ṛte

Ashtāvakra:

Mijn beste, je kunt nog zo vaak spreken over al die geschriften of ernaar luisteren, maar je kunt niet in jezelf gevestigd zijn¹⁰² als je niet eerst alles vergeet.

2. bhogaṃ karma samādhiṃ vā kuru vijña tathāpi te cittam nirastasarvāśamatyartham rocayiṣyati

Je hebt een goed verstand. Je speelt, je werkt en je mediteert. Toch blijf je maar hunkeren naar datgene wat uitstijgt boven alle wensen en verlangens omdat zij erin doven en oplossen.

3. āyāsātsakalo duḥkhī nainaṃ jānāti kaścana anenaivopadeśena dhanyaḥ prāpnoti nirvṛtim

De mensen zijn ongelukkig, omdat ze zich maar blijven inspannen. Niemand let hierop. De geluksvogel die dat wel doet, komt tot vrijheid.

4. vyāpāre khidyate yastu nimeṣonmeṣayorapi tasyālasya dhurīṇasya sukham nanyasya kasyacit

Alleen een Meester vindt zelfs het knippen met de ogen vermoeiend. Wie is gelukkiger dan hij? Niemand!

5. idaṃ kṛtamidaṃ neti dvaṃdvairmuktaṃ yadā manaḥ dharmārthakāmamokṣeṣu nirapekṣam tadā bhavet

Wanneer het denken zich bevrijd heeft van tegengestelden zoals ‘dit is gedaan’ en ‘dat is niet gedaan’ heeft het zich onttrokken¹⁰³ aan

¹⁰² Wij zijn ons al te zeer bewust van de dingen om ons heen en de wereld. We maken ons druk en zijn bezorgd in de geest. Waar we met onze gedachten verblijven, daar zijn we. Wie maakt zich druk over het Zelf?

¹⁰³ Wie aan het idee van plicht is ontstegen, maakt zich geen zorgen meer over plichtsbetrachting. Het idee van plicht hangt samen met wensen en verlangens. Zonder wensen, geen plichtsgevoel en geen plichtsbetrachting.

religieuze verdiensten, wereldse rijkdom, zintuiglijk genot en spirituele bevrijding.

6. virakto viṣayadveṣṭā rāgī viṣayalolupaḥ grahamokṣavihīnastu na virakto na rāgavān

Wie zintuiglijk genot najaagt wordt gulzig en raakt eraan gehecht; wie zintuiglijk genot verwerpt, ervaart onthechting. Maar wie genot niet verwerpt noch ernaar verlangt¹⁰⁴, blijft ongebonden en vrij.

7. heyopādeyatā tāvat saṁsāraviṭapāmkuraḥ sprhā jīvati yāvad vai nirvicāradaśāspadam

Zolang er wensen en verlangens zijn, is het maken van onderscheid lastig. Dan is er het besef van gevoelens van gehechtheid en afkeer. Dat zijn de wortels en takken van ons bestaan in de wereld¹⁰⁵.

8. pravṛttau jāyate rāgo nirvṛttau dveṣa eva hi nirdvandvo bālavad dhīmān evameva vyavasthitau

Handelen¹⁰⁶ geeft gehechtheid, afzien van handelen geeft afkeer. Een wijs mens is als een kind en vrij van tegenstellingen. Hij leeft als een kind.

9. hātumicchati saṁsāram rāgī duḥkhañjāyā vītarāgo hi nirduḥkhasmīnāpi na khidyati

Wie gehecht is aan de wereld wil afstand nemen om pijn en lijden te vermijden. Maar wie niet langer gehecht is, kent geen smart en voelt zich niet ongelukkig, zelfs niet in deze wereld.

10. yasyābhimāno mokṣe'pi dehe'pi mamatā tathā na ca jñānī na vā yogī kevalam duḥkhabhāgasau

Wie zich inbeeldt dat bevrijding een vorm van bezit¹⁰⁷ kan zijn en wie het lichaam als bezit beschouwt, is onwetend en evenmin een yogi. Die mens kent slechts ellende.

¹⁰⁴ In de staat van Eenheid is er geen hechting noch onthechting

¹⁰⁵ Bestaan in de wereld: de eindeloze cyclus van geboorte en dood

¹⁰⁶ Handelingen die uit wensen en verlangens oprijzen. Die handelingen roepen, door gehechtheid, weer wensen op. Zo is de cirkel rond

¹⁰⁷ Bezit: in de zin van 'mijn bezit'

11. Haro yadyupadeṣṭā te hariḥ kamalajo'pi vā tathāpi na tava svāthyam sarvavismaraṇādrte

Zelfs als Shiva, Vishnu of de Lotus-geborene Brahmā je leraar zou zijn, kun je alleen in jezelf zijn gevestigd als je eerst alles vergeet en alles loslaat.

* * * * *

॥ अष्टावक्र गीता ॥ Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 17

Aṣṭāvakra uvāca

**1. Tena jñānaphalaṁ prāptaṁ yogābhyāsaphalaṁ tathā tṛptaḥ
svacchendriyo nityaṁ ekākī ramate tu yaḥ**

Ashtāvakra:

Wie de vrucht van kennis en van yoga heeft verkregen, wie zijn zintuigen weet te beheersen en tevreden is, geniet van het alleen-zijn.

**2. Na kadācijjagatyasmin tattvajñā hanta khidyati yata ekena
tenedaṁ pūrṇaṁ brahmāṇḍamaṇḍalam**

De kenner van waarheid zal zich nooit ellendig in deze wereld voelen, want het hele universum wordt door hem alleen gevuld.

**3. Na jātu viṣayāḥ ke'pi svārāmaṁ harṣayantyamī
sallakīpallavaprītamivebhaṁ nimbapallavāḥ**

Een olifant is verzot op de blaadjes van de Sallaki¹⁰⁸boom maar niet op die van de Neem¹⁰⁹boom. Zo zal iemand die in zichzelf is gevestigd zich niet laten verleiden door zijn zintuigen.

**4. Yastu bhogeṣu bhukteṣu na bhavatyadhivāsitaḥ abhukteṣu
nirākāṁkṣī tadṛśo bhavadurlabhaḥ**

Zeldzaam in de wereld is de mens die niet verlangt naar dingen waarvan hij heeft genoten en die geen verlangen koestert naar dingen waarvan hij nog niet heeft genoten.

**5. Bubhuḥṣuriha saṁsāre mumukṣurapi dṛśyate
bhogamokṣanirākāṁkṣī viralo hi mahāśayaḥ**

¹⁰⁸ Sallaki boom: *boswellia serrata*. De hars van deze boom is een belangrijk bestanddeel van wierook

¹⁰⁹ Neem boom: *azadirachta indica* of 'wonderboom': een boom met veel geneeskrachtige eigenschappen

In deze wereld verlangen mensen naar genot en anderen juist naar bevrijding, maar waar vind je iemand die geen van beiden begeert? Dat is een *mahātma*¹¹⁰.

6. Dharmārthakāmamokṣeṣu jīvite maraṇe tathā kasyāpyudāracittasya heyopādeyatā na hi

Zeldzaam is de mens met een open geest die niet streeft naar *dharmā*, *artha*, *kāma* en *moksha*¹¹¹ en ook niet naar leven of dood, maar deze evenmin afwijst.

7. Vāmchā na viśvavilaye na dveṣastasya ca sthitau yathā jīvikayā tasmād dhanya āste yathā sukham

Deze mens kent geen verlangen naar het einde van de schepping, noch naar het voortbestaan ervan¹¹². Deze mens is gezegend en leeft in vreugde met wat hem ook ten deel valt.

8. Kṛtārtho'nena jñānenetyevaṃ galitadhīḥ kṛtī paśyan śṛṇvan spṛśan jighrann aśnannaste yathā sukham

Hij is vervuld van dit inzicht¹¹³ en tevreden. Zijn geest is leeg geworden en in zichzelf gegrond. Hij ziet en hoort, hij betast en ruikt en proeft. Hij is gelukkig.

9. śūnyā dṛṣṭirvr̥thā ceṣṭā vikalānīndriyāṇi ca na spr̥hā na viraktirvā kṣīṇasamsārasāgare

Bij deze mens is de zee van *samsāra*¹¹⁴ opgedroogd en hij kent geen voorkeur of afkeer meer. Zijn blik is leeg, zijn handelingen hebben geen doel meer¹¹⁵ en zijn zintuigen zijn tot rust gekomen.

10. Na jagarti na nidrāti nonmīlati na mīlati aho paradaśā kvāpi vartate muktacetasaḥ

¹¹⁰ Mahātma: een grote ziel.

¹¹¹ De vier traditionele basis principes van het leven: plichtsbetrachting; welvaart en welzijn; wensen en verlangens; bevrijding

¹¹² Deze mens beschouwt de schepping als een rechtstreekse manifestatie van het Zelf. Alles is een uitdrukking van het Zelf, ook wanneer onwetendheid dominant is.

¹¹³ Inzicht: de kennis van het Zelf

¹¹⁴ Zee van *samsāra*: de cirkelgang van geboorte en dood

¹¹⁵ Zijn handelingen zijn gebaseerd op het *Uw wil geschiede*. Zij hebben geen eigen (apart) doel meer

Deze wijze mens slaapt niet, maar is ook niet wakker. Hij opent de ogen niet en sluit ze ook niet. Deze hoogste staat geldt voor deze wijze mens altijd en overal.¹¹⁶

11. Sarvatra dr̥śyate svasthaḥ sarvatra vimalāśayaḥ samastavāsanā mukto muktaḥ sarvatra rājate

Wie vrij is, is altijd onafhankelijk en vervuld van het Zelf. Hij straalt en kent geen verlangens meer.

12. Paśyan śr̥ṇvan spr̥śan jighrann aśnan gr̥ṇhan vadan vrajan ihitānīhitairmukto mukta eva mahāśayaḥ

Hij ziet, hoort, raakt aan, ruikt, eet, pakt beet, spreekt en loopt. Toch is deze grote ziel¹¹⁷vrij en staat hij los van alle inspanning en niet-inspanning.

13. Na nindati na ca stauti na hr̥ṣyati na kupyati na dadāti na gr̥ṇhāti muktaḥ sarvatra nīrasaḥ

Deze vrije mens keurt niet goed maar ook niet af. Hij is niet verheugd maar ook niet boos. Hij geeft niet en neemt niet. Hij is altijd en overal vrij van wensen en verlangens.

14. Sānurāgām striyam̐ dr̥ṣṭvā mṛtyum̐ vā samupasthitam avihvalamanāḥ svastho mukta eva mahāśayaḥ

Een grote ziel blijft onbewogen en blijft bij zichzelf bij het zien van een hartstochtelijke vrouw of bij het zien van de naderende dood¹¹⁸. Deze mens is werkelijk vrij.

15. Sukhe duḥkhe nare nāryām sampatsu vipatsu ca viśeṣo naiva dhīrasya sarvatra samadarśinaḥ

Voor een wijs mens vallen alle verschillen weg. Hij ziet slechts hetzelfde. Er is geen verschil tussen geluk en ongeluk, tussen man of vrouw, tussen voor- of tegenspoed.¹¹⁹

¹¹⁶ Een vrije ziel is zich altijd bewust van het Zelf dat het hele universum doordringt

¹¹⁷ Grote ziel: *mahātma*

¹¹⁸ Een *mahātma* blijft gelijkmoedig en onverstoort en blijft evenwichtig

¹¹⁹ De paren van tegengestelden vallen weg

16. Na himsā naiva kārūṇyaṃ nauddhatyaṃ na ca dīnatā nāścaryaṃ naiva ca kṣobhaḥ kṣīṇasaṃsaraṇe 'nare

Voor wie aan de kringloop van geboorte en dood is ontstegen¹²⁰ en voor wie de beperkingen van menselijke aard niet meer meespelen, is er noch enig verlangen om iemand te beschadigen, noch sprake van compassie. Die mens kent geen onbeschaamdheid meer noch nederigheid, noch verwondering. Niets kan hem nog in verwarring brengen.¹²¹

17. Na mukto viṣayadveṣṭā na vā viṣayalolupaḥ asaṃsaktamaṇā nityaṃ prāptāprāptamupāśnute

Een vrij mens is niet langer gekant tegen wereldse dingen. Hij is niet voor of tegen¹²². In vrijheid kan hij van dingen genieten zoals zij komen.

18. Samādhānasamādhānahitāhitavikalpanāḥ śūnyacitto na jānāti kaivalyamiva saṃsthitāḥ

Zijn geest is leeg¹²³. Het maakt hem niet uit of hij al dan niet mediteert. Hij maakt zich niet langer druk om goed of kwaad. Hij is immers stevig gevestigd in zijn eigen absoluteitheid.

19. Nirmamo nirahaṃkāro na kiṃciditi niścitaḥ antargalitasarvāśaḥ kurvannapi karoti na

Hij is vrij van het idee van 'ik' en 'mijn'. Hij weet zeker dat niets apart bestaat en is innerlijk geheel tot rust gekomen. Wat hij ook doet, hij doet niets.

20. Manaḥprakāśasaṃmohasvapnajādyavivarjitaḥ daśāṃ kāmapi saṃprāpto bhaved galitamānasāḥ

Zijn zelfstandig denkende geest is opgelost en functioneert niet meer. Dromen, illusies en traagheid zijn verdwenen. Er zijn geen woorden voor die staat.¹²⁴

* * * * *

¹²⁰ Een bevrijde ziel, een wijs mens

¹²¹ Deze mens is over al deze beperkingen uitgestegen. Hij is zichzelf, het Zelf

¹²² Deze mens is niet langer gehecht aan wat dan ook

¹²³ Leeg: kent geen wensen en verlangens meer

¹²⁴ Zelfrealisatie valt niet te beschrijven

॥ अष्टावक्र गीता ॥

Ashtāvakra Gītā

Hoofdstuk 18

Aṣṭāvakra uvāca

1. Yasya bodhodaye tāvat svapnavadbhavati bhramaḥ tasmai sukhaikarūpāya namaḥ śāntāya tejase

Ashtāvakra:

Alle heil en zegen voor Datgene dat gelukzaligheid zelf is. Ook stralende vrede, dat bij het oprijzen van kennis van alle begoocheling een droom maakt¹²⁵.

2. Arjayitvākhilān arthān bhogānāpnoti puṣkalān na hi sarvaparitṛyājamantareṇa sukhī bhavet

Het is zeker zo dat men een overvloed van plezier en vreugde kan verkrijgen uit werelds bezit. Zonder afstand te nemen kan men niet echt gelukkig zijn.

3. Kartavyaduḥkhamārtaṇḍajvālādagdadhāntarātmanaḥ kutaḥ praśamapīyūṣadhārāsāramṛte sukham

Hoe kan iemand gelukkig worden als hij van binnen verteerd wordt door de verzengende hitte van zijn plichtsbesef. Hij denkt dat er nog van alles gedaan moet worden en mist de verkoeling van een zoete regenbui¹²⁶.

4. Bhavo'yaṁ bhāvanāmātro na kiṁcit paramarthataḥ nāstyabhāvaḥ svabhāvanām bhāvābhāvavibhāvinām

De wereld waarin wij leven is een verbeelding en heeft geen eigen werkelijkheidswaarde. Maar de essentie van Zijn en niet-Zijn is altijd aanwezig.

5. Na dūraṁ na ca saṁkocāllabdhamevātmanaḥ padam nirvikalpaṁ nirāyāsaṁ nirvikāraṁ niraṁjanam

¹²⁵ Als je wakker wordt, verdwijnen alle dromen en nachtmerries

¹²⁶ Plichtsbesef houdt het relatieve leven in de wereld in stand en onderwerpt ons aan de dualiteit van dit leven

Het Zelf is de enige en ultieme werkelijkheid. Absoluut, het Ene zonder Tweede en dus zonder enige inspanning. Onveranderlijk, vlekkeloos, dichtbij en toch onbegrensd.

6. Vyāmoḥamātraviratau svarūpādānamātrataḥ vītaśokā virājante nirāvaraṇadr̥ṣṭayah

Als het licht daagt en het Zelf wordt gekend, verdwijnen onze illusies en al het verdriet eindigt.

7. Samastaṁ kalpanāmātramātmā muktaḥ sanātanaḥ iti vijñāya dhīro hi kimabhyasyati bālavat

Een wijs mens weet dat het Zelf vrij is en eeuwig. Al het andere is inbeelding. Hoe kan hij zich dan gedragen als een onwetend kind?

8. Ātmā brahmeti niścītya bhāvābhāvau ca kalpītau niṣkāmaḥ kiṁ vijānāti kiṁ brūte ca karoti kim

Een wijs mens weet heel goed dat hij God is en dat bestaan en niet-bestaan verbeeldingen zijn. Wat valt er dan nog te kennen, te zeggen of te doen als alle wensen en verlangens verdwenen zijn?¹²⁷

9. Ayaṁ so'hamayaṁ nāhaṁ iti kṣīṇā vikalpanā sarvamātmēti niścītya tūṣṇīm̐bhūtasya yoginaḥ

Gedachten zoals 'Dit ben ik' of 'Dit ben ik niet' doen niet meer ter zake voor de *yogi* die van binnen stil is geworden, omdat hij zeker weet dat alleen het Zelf bestaat¹²⁸.

10. Na vikṣepo na caikāgryaṁ nātibodho na mūḍhatā na sukhaṁ na ca vā duḥkhaṁ upaśāntasya yoginaḥ

De *yogi* die van binnen stil is geworden, kent geen verwarring meer, geen concentratie, zijn kennis wordt niet meer noch minder, er is geen onwetendheid meer, geen genot en evenmin verdriet.

¹²⁷ Bestaan en niet-bestaan zijn verbeeldingen in de geest. Wat er wel 'is' is het Zelf – het Absolute – met een absoluut bestaan, zonder dat daar iets tegenover staat.

¹²⁸ Of anders vertaald: 'omdat hij zeker weet dat alles het Zelf is'

11. Svārājye bhaikṣavṛttau ca lābhālābhe jane vane nirvikalpasvabhāvasya na viśeṣo'sti yoginaḥ

Voor een *yogi* maakt verblijf in de hemel of bedelaarschap geen verschil. Evenmin is er verschil tussen winst of verlies of tussen eenzaamheid of het verkeren in een mensenmassa. Het is zijn kwaliteit om bevrijd te zijn van dit soort verschillen¹²⁹.

12. Kva dharmāḥ kva ca vā kāmaḥ kva cārthaḥ kva vivekitā idam kṛtamidam neti dvandvairmuktasya yoginaḥ

Waar zijn de regels van *dharma*¹³⁰? Waar die van *artha*¹³¹? Waar die van *kāma*¹³²? Voor een echte *yogi* hebben zij niet langer betekenis. Hij is ontstegen aan alle tegenstellingen die uit dualiteit voortkomen zoals het denken dat je iets moet doen of juist niet.

13. Kṛtyam kimapi naivāsti na kāpi hr̥di rañjanā yathājīvanam eveha jīvanmuktasya yoginaḥ

Een *yogi* die tijdens dit leven tot Zelfrealisatie is gekomen, kent geen verplichtingen meer en koestert geen enkele binding. Zijn handelingen gelden alleen voor dit leven¹³³ en hebben geen effect op de toekomst.

14. Kva moḥaḥ kva ca vā viśvam kva tad dhyānam kva muktatā sarvasamkalpasīmāyām viśrāntasya mahātmanaḥ

Misleiding is er niet meer. De wereld is verdwenen, meditatie is niet langer noodzakelijk. Het idee van bevrijding heeft afgedaan voor een vrij en wijs mens,¹³⁴ die tot rust is gekomen in de wereld die voorbij gaat aan wensen en verlangens.

15. Yena viśvamidaṁ dr̥ṣṭam sa nāstīti karotu vai nirvāsanaḥ kim kurute paśyannapi na paśyati

¹²⁹ Alleen het Zelf telt. Al het andere is verbeelding. Dit is een holistische benadering tegenover de dualistische benadering van 'de wereld'.

¹³⁰ Dharma: verantwoord handelen

¹³¹ Artha: wereldse voorspoed

¹³² Kāma: liefde, sensualiteit

¹³³ Zolang hij nog in een lichaam huist, heeft hij nog te maken met het nú, *prārabdha karma*

¹³⁴ Een wijs mens die tot Zelfrealisatie is gekomen

Wie naar de schepping kijkt, kan tot de conclusie komen dat de schepping niet werkelijk bestaat. Maar hoe zit het met de mens die geen wensen en verlangens meer heeft? Hij kijkt, maar ziet niets.

16. Yena dr̥ṣṭam̐ param̐ brahma so'ham brahmeti cintayet kim cintayati niścinto dvitīyam̐ yo na paśyati

Wie de aanwezigheid van *Parabrahman* in alles ziet¹³⁵, kan tegen zichzelf zeggen 'Ik ben Brahman', maar wat kan iemand denken of zeggen die geen gedachten meer koestert en geen dualiteit meer kent?

17. Dr̥ṣṭo yenātmavikṣepo nirodham̐ kurute tvasau udārastu na vikṣiptaḥ sādhyābhāvātkaroti kim

Wie nog innerlijke verwarring kent, kan er een eind aan maken. Maar een wijs mens raakt niet in verwarring. Wat valt er dan nog voor hem te bereiken?

18. Dhīro lokaviparyasto vartamāno'pi lokavat no samādhim̐ na vikṣepam̐ na lopam̐ svasya paśyati

In tegenstelling tot een gewoon mens, ziet een wijze geen innerlijke stilte, geen verwarring en geen bezoedeling in zichzelf. Ook al lijkt het dat hij zich gedraagt als ieder ander.

19. Bhāvābhāvavihīno yastr̥pto nirvāsano budhaḥ naiva kimcit kṛtam̐ tena lokadr̥ṣṭyā vikurvātā

Deze wijze mens bestaat en bestaat niet¹³⁶. Hij is tevreden en kent geen wensen en verlangens. In de ogen van de wereld is hij actief maar in feite doet hij niets.

20. Pravṛttau vā nivṛttau vā naiva dhīrasya durgrahaḥ yadā yatkartumāyāti tatkr̥tvā tiṣṭhate sukham

Een wijs mens onderneemt wat zich aandient om te doen en is gelukkig. Hij raakt niet uit zijn evenwicht wanneer hij dingen moet doen of juist moet laten.

¹³⁵ Iets zien is één ding, maar dat te zijn is iets anders. Iets zien is nog steeds onderdeel van dualiteit en vraagt om onderscheidingsvermogen

¹³⁶ De wereld is schone schijn, een verbeelding en bestaat in werkelijkheid niet. Alleen het Zelf bestaat.

21. Nirvāsano nirālambaḥ svacchando muktabandhanaḥ kṣiptaḥ saṃskāravātena ceṣṭate śuṣkaparṇavat

Een wijs mens wordt als een dor blad voortbewogen door de wind van voorbije daden.¹³⁷Zelf blijft hij zonder wensen en verlangens, onafhankelijk en vrij van alle hartstocht en bevrijd.

22. Asaṃsārasya tu kvāpi na harṣo na viṣādītā sa śītalahamanā nityaṃ videha iva rājaye

De wereld heeft geen vat op hem en daarom kent hij vreugde noch verdriet. Zijn geest is kalm geworden en hij leeft alsof hij geen lichaam heeft.

23. Kutrāpi na jihāsāsti nāśo vāpi na kutracit ātmārāmasya dhīrasya śītalācchatarātmanaḥ

Hij leeft vanuit de vreugde van het Zelf. Hij is kalm en zuiver en heeft geen verlangen om wat dan ook af te wijzen. Hij voelt nergens enig tekort.

24. Prakṛtyā śūnyacittasya kurvato'sya yadṛcchayā prakṛtasyeva dhīrasya na māno nāvamānatā

Zijn geest is van nature leeg en hij kan doen wat hij wil. Voor hem bestaat er geen eergevoel noch valse bescheidenheid, in tegenstelling tot 'gewone' mensen.

25. Kṛtaṃ dehena karmedaṃ na mayā śuddharūpiṇā iti cintānurodhī yaḥ kurvannapi karoti na

Iemand met een zuiver hart weet dat hij niets doet. Ook al lijkt het alsof hij iets doet. Hij kent het verschil tussen het lichaam dat handelingen verricht en het 'ik doe'.

26. Atadvādīva kurute na bhavedapi bālīśaḥ jīvanmuktaḥ sukhi śrīmān saṃsarannapi śobhate

¹³⁷ De wind van voorbije daden: *samskāra* roept deze wind op maar heeft geen vat op deze mens. Het zijn dorre bladeren die door de wind worden meegevoerd. Er is geen individuele, aparte wil meer die hem dwars zit.

Het lijkt wel alsof hij onwetend is, als een dwaas die niet weet waarom hij iets doet. Maar dat is niet zo. Hij is een *jivanmukta*, bevrijd terwijl hij nog in een lichaam huist. Hij is blij en gezegend

27. Nānāvicārasuśrānto dhīro viśrāntimāgataḥ na kalpate na jāti na śrṇoti na paśyati

Hij heeft genoeg van eindeloze discussies en heeft rust gevonden. Hij denkt, noch weet en hoort, noch ziet.

28. Asamādheravikṣepān na mumukṣurna cetaraḥ niścitya kalpitaṁ paśyan brahmaivāste mahāśayaḥ

Meditatie is niet langer nodig want hij is niet langer in verwarring. Hij verlangt niet langer naar bevrijding of het tegendeel. Hij weet maar al te goed hoezeer ‘dingen’ vormen van verbeelding zijn. Hij leeft als God op aarde.

29. Yasyāntaḥ syādahaṁkāro na karoti karoti saḥ nirahaṁkāradhīreṇa na kiṁcidakṛtaṁ kṛtam

Wie nog verbonden is met een vorm van ikheid ‘doet’ dingen¹³⁸ zelfs als hij fysiek stil is. Een wijs mens is vrij van ikheid en ‘handelt’ niet, zelfs als hij dingen doet.

30. Nodvignaṁ na ca santuṣṭamakartṛ spandavarjitam nirāśaṁ gatasandehaṁ cittaṁ muktasya rājate

De geest van een bevrijd mens wordt niet in beroering gebracht door problemen of genot. Zijn geest straalt, is stil en vrij van dadendrang, vrij van wensen en van twijfels.

31. Nirdhyātum ceṣṭitum vāpi yaccittaṁ na pravartate nirnimitamidaṁ kiṁtu nirdhyāyeti viceṣṭate

Een wijs mens hoeft zich niet in te spannen om te mediteren of om tot handelingen over te gaan. Dat gebeurt vanzelf zonder enige bedoeling¹³⁹.

¹³⁸ ‘doet’: doet dingen mentaal, dwz hij is er mentaal mee bezig

¹³⁹ Het denken van een Zelfgerealiseerde (‘een wijs mens’) kent geen individualiteit meer en heeft daarom geen persoonlijke bedoelingen. Innerlijk is hij geheel vrij en Absoluut.

32. Tattvaṃ yathārthamākarṇya mandaḥ prāpnoti mūḍhatām athavāyāti saṃkocamamūḍhaḥ ko'pi mūḍhavat

Wie dom en traag is van geest, raakt gemakkelijk in de war wanneer hij met de onverbloemde waarheid geconfronteerd wordt. Als een intelligent mens de waarheid hoort, richt hij zijn blik naar binnen zelfs als hij daardoor de indruk wekt 'een beetje dom te zijn'¹⁴⁰.

33. Ekāgratā nirodho vā mūḍhairabhyasyate bhṛśam dhīrāḥ kṛtyaṃ na paśyanti suptavatsvapade sthitāḥ

Onwetenden leggen zich voortdurend toe op één-puntige aandacht en beheersing van de geest. Een wijs mens lijkt op iemand die slaapt, maar hij is in zichzelf gevestigd en heeft nergens behoefte aan.

34. Aprayatnāt prayatnād vā mūḍho nāpnoti nirvṛtim tattvaniścayamātreṇa prājño bhavati nirvṛtaḥ

Een onwetende komt niet tot rust, ongeacht of hij handelt of juist niet handelt. Een wijs mens, daarentegen, komt tot rust omdat hij wat waar is, doorziet.

35. Shuddhaṃ buddhaṃ priyaṃ pūrṇaṃ niṣprapaṃcaṃ nirāmayam ātmānaṃ taṃ na jānanti tatrābhyāsaparā janāḥ

In deze wereld houden mensen zich met allerlei disciplines bezig. Toch kennen zij het Zelf niet. Dat Zelf is zuiver bewustzijn, stralende intelligentie, geliefd, absoluut en volledig, voorbij manifestatie en vlekkeloos.

36. Nāpnoti karmaṇā mokṣaṃ vimūḍho'bhyāsarūpiṇā dhanyo vijñānamātreṇa muktastiṣṭhatyavikriyaḥ

¹⁴⁰ Dit vers doet sterk denken aan Katha Upanishad Boek II,1: *God maakte dat de zinnen buitenwaarts zijn gekeerd; daarom kijkt de mens naar buiten, niet in zichzelf. Nu en dan heeft een vermetele ziel, die onsterfelijkheid begeerde, omgezien en zichzelf gevonden. De onwetende mens loopt achter het geluk aan en verzinkt in de valstrikken van de dood; doch de wijze mens, die het onsterfelijke zoekt, loopt niet mee met dingen die sterven.*

Een onwetende zal geen bevrijding vinden door zich voortdurend te oefenen¹⁴¹. Gezegd is de mens die alleen maar door kennis, tot bevrijding komt en zelf niet meer verandert.

37. Mūḍho nāpnoti tad brahma yato bhavitumicchati anicchannapi dhīro hi parabrahmasvarūpabhāk

Wie onwetend is, wil heel graag tot zichzelf¹⁴²komen maar bereikt het niet. Wie wijs is, geniet vanzelf van het Opperste Zelf¹⁴³, zonder het willens en wetens te wensen.

38. Nirādhārā grahavyagrā mūḍhāḥ saṁsārapoṣakāḥ etasyānarthamūlasya mūlacchedaḥ kṛto budhaiḥ

Wie onwetend is, mist een basis en toch wil hij iets bereiken¹⁴⁴. Zo wordt de wereld¹⁴⁵ in stand gehouden. Maar wie wijs is, heeft de wortel van onwetendheid doorgehakt.

39. Na śāntiṁ labhate mūḍho yataḥ śamitumicchati dhīrastattvaṁ viniścitya sarvadā śāntamānaṣaḥ

In onwetendheid proberen we rust en vrede te vinden omdat we dat wensen. Maar een wijs mens kent de waarheid¹⁴⁶ en verkeert altijd in rust en vrede.

40. Kvātmano darśanaṁ tasya yad dṛṣṭamavalambate dhīrāstaṁ taṁ na paśyanti paśyantyātmānamavyayam

Hoe kan er ooit Zelfkennis zijn, wanneer je slechts naar buiten kijkt, naar de dingen om je heen? Wie wijs is, ziet niet langer aparte dingen¹⁴⁷ maar ziet zichzelf als wat onveranderlijk is.

41. Kva nirodho vimūḍhasya yo nirbandhaṁ karoti vai svārāmasyaiva dhīrasya sarvadāsāvakṛtrimāḥ

¹⁴¹ Zich oefenen in concentratie van de geest en éénpuntige aandacht

¹⁴² Dwz Brahman

¹⁴³ Parabrahman

¹⁴⁴ Door beheersing van lichaam en geest

¹⁴⁵ Wereld: dwz de cirkel van geboorte en dood

¹⁴⁶ Waarheid: waarheid is vol rust en vrede. Wie wijs is, weet dat en leeft ernaar

¹⁴⁷ Dwz Wie wijs is, laat zich niet meer afleiden

In onwetendheid proberen we onze geest te beheersen. Beheersing van de geest is een vanzelfsprekendheid voor de wijze mens die vreugde vindt in zichZelf.

42. Bhāvasya bhāvakaḥ kaścin na kiñcid bhāvakoparaḥ ubhayābhāvakaḥ kaścid evameva nirākulaḥ

Sommigen zijn van mening dat het bestaan iets werkelijk is. Anderen zijn van mening dat er niets werkelijk is. Zeldzaam is de mens die in geen van beide gelooft, want alleen hij is vrij van verwarring¹⁴⁸.

43. Shuddhamadvayamātmānaṁ bhāvayanti kubuddhayaḥ na tu jānanti saṁmohādyāvajjīvamānirvṛtāḥ

Als iemand 'een beetje dom is', koestert hij de gedachte dat het Zelf zuiver is, het Ene zonder tweede, maar door misleiding kent hij Het niet en is hij zijn leven lang ongelukkig.

44. Mumukṣorbuddhirālaṁbamantareṇa na vidyate nirālaṁbaiva niṣkāma buddhirmuktasya sarvadā

Wie op zoek is naar bevrijding, leeft in een wereld van subject-object en zal geen innerlijke vrede vinden¹⁴⁹. Maar het intellect van een wijs mens is onafhankelijk van het onderscheid tussen subject en object en is vrij van wensen en verlangens.

45. Viṣayadvīpino vīkṣya cakitāḥ śaraṇārthinaḥ viśanti jhaṭiti kroḍaṁ nirodhaikāgrasiddhaye

Wie de zintuigen als tijgers ziet, wordt bang¹⁵⁰ en zoekt onmiddellijk de bescherming van een grot op om de geest weer onder beheersing te krijgen en tot concentratie te brengen.

46. Nirvāsanāṁ hariṁ drṣṭvā tūṣṇīm viṣayadantinaḥ palāyante na śaktāste sevante kṛtacāṭavaḥ

¹⁴⁸ In eenheid vallen keuzes weg en dus ook twijfels en verwarring

¹⁴⁹ Relatieve kennis is gebaseerd op het onderscheid tussen kenner, het gekende en het kennen zelf. Dit onderscheid lost alleen op in de Eenheid van het Absolute. Dan is er geen afleiding meer, geen verwarring maar vrede

¹⁵⁰ Dualiteit geeft angst, twijfel en misère. In de Eenheid van het Zelf verdwijnen zij

De mens die geen wensen en verlangens meer koestert, is als een leeuw. Zodra de zintuigen als olifanten hem in de gaten krijgen, sluipen zij zachtjes weg en als dat niet lukt, dienen zij hem als slaven.

47. Na muktikārikām dhatte niḥsaṅko yuktamānasah paśyan śṛṅvan sprśan jighrannaśnannāste yathāsukham

Wie geen twijfel meer kent en wiens geest met het Zelf is verenigd, zoekt niet langer naar een manier om vrij te worden. Hij leeft in alle tevredenheid terwijl hij ziet, hoort, voelt, ruikt en proeft.

48. Vastuśravaṇamātreṇa śuddhabuddhirnirākulaḥ naivācāram anācāramaudāsyam vā prapaśyati

Wiens denken zuiver en kalm is geworden, alleen al door woorden van waarheid te horen, ziet geen juist of onjuist gedrag meer noch onverschilligheid daarover.

49. Yadā yatkartumāyāti tadā tatkurute ṛjuḥ śubham vāpyaśubham vāpi tasya ceṣṭā hi bālavat

Wie wijs is, is als een kind en doet wat gedaan moet worden ongeacht of het plezierig is of onplezierig.

50. Svātaṁtryātsukhamāpnoti svātaṁtryāllabhate param svātaṁtryānnirvṛtiṁ gacchetsvātaṁtryāt paramaṁ padam

Door op eigen benen te staan¹⁵¹, wordt een mens gelukkig. Door op eigen benen te staan, bereikt men de Allerhoogste, door op eigen benen te staan, komt men tot innerlijke vrede en rust en bereikt men de Hoogste Staat.

51. Akarṭṛtvamabhokṭṛtvam svātmano manyate yadā tadā kṣīṇā bhavantyeva samastāścittavṛttayaḥ

Als een mens beseft dat hij niet de aanjager noch de genieter is, verdwijnen alle roerselen in de geest.

52. Ucchrṁkhalāpyakṛtikā sthitirdhīrasya rājate na tu sasprḥacittasya śāntirmūḍhasya kṛtrimā

¹⁵¹ Dwz door innerlijke vrijheid

Wie wijs is, wordt niet gedreven door welk verlangen of welke ambitie dan ook. Hij is vrij van iedere pretentie en straalt als vanzelf. Maar dit is niet het geval bij de geveinsde innerlijke rust en kalmte van een onwetende¹⁵² die nog wensen en verlangens koestert.

53. Vilasanti mahābhogairviśanti girigahvarān nirastakalpanā dhīrā abaddhā muktabuddhayaḥ

Wie wijs is, is vrij van mentale projecties. Hij is ongebonden, zijn geest wordt niet meer belemmerd door begrenzingsen. Soms vermaakt hij zich middenin een feest en soms trekt hij zich terug in de bergen.

54. Shrotriyam devatām tīrthamaṅganām bhūpatim priyam dṛṣṭvā saṃpūjya dhīrasya na kāpi hṛdi vāsanā

Wie wijs is, kent geen innerlijke begeerte noch enig verlangen wanneer hij eer bewijst. Of het nu gaat om een geleerde die de geschriften kent, een godheid, een gewijde plek, een vrouw, een koning of iemand met wie hij bevriend is.

55. Bhṛtyaiḥ putraiḥ kalatraiśca dauhitraiścāpi gotrajaiḥ vihasya dhikkr̥to yogī na yāti vikṛtiṃ manāk

De *yogi* laat zich niet uit het veld slaan wanneer hij veracht wordt door zijn bedienden of bespot door zijn zonen, vrouwen, kleinzonen of andere bloedverwanten.

56. Santuṣṭo'pi na santuṣṭaḥ khinno'pi na ca khidyate tasyāścaryadaśām tām tām tādr̥śā eva jānate

Plezier doet hem geen plezier, pijn doet hem geen pijn. Alleen wie aan hem gelijk is, kent de bijzondere staat van deze mens.

57. Kartavyataiva saṃsāro na tām paśyanti sūrayaḥ śūnyākārā nirākārā nirvikārā nirāmayāḥ

De cirkelgang van geboorte en dood is gebaseerd op het idee dat er iets moet worden gedaan. Maar deze zienswijze geldt niet voor een wijs

¹⁵² Dwz wie misleid is

mens die hierboven is uitgestegen en die die zichzelf kent als universele geest die vormloos is, onveranderlijk en zuiver.

58. Akurvannapi saṁkṣobhād vyagraḥ sarvatra mūḍhadhīḥ kurvannapi tu kṛtyāni kuśalo hi nirākulaḥ

Wie onwetend is, raakt zelfs in verwarring als hij niets doet. Maar wie goed is opgeleid¹⁵³ vervult zijn plicht en blijft onverstoord.

59. Sukhamāste sukhaṁ śete sukhamāyāti yāti ca sukhaṁ vakti sukhaṁ bhunkte vyavahāre'pi śāntadhīḥ

Het dagelijks leven van een wijs mens voltrekt zich in innerlijke rust en kalmte. Hij zit gelukkig en is tevreden. Hij slaapt tevreden. Hij loopt tevreden rond. Hij spreekt en eet in tevredenheid.

60. Svabhāvādyasya naivārtirlokavad vyavahāriṇaḥ mahāhr̥da ivākṣobhyo gatakleśaḥ suśobhate

Een wijs mens kent zichzelf en voelt zich zelfs in het leven van alledag onbekommerd en niet bezwaard zoals gewone mensen dat wel doen. Hij blijft onberoerd en straalt en glanst als een uitgestrekt meer terwijl al zijn smart is verdwenen.

61. Nivṛttirapi mūḍhasya pravṛtti rupajāyate pravṛttirapi dhīrasya nivṛttiphalabhāginī

In onwetendheid wordt zelfs inactie een vorm van actie terwijl voor een wijs mens zelfs actie de vrucht wordt van inactie.¹⁵⁴

62. Parigraheṣu vairāgyaṁ prāyo mūḍhasya dṛśyate dehe vigalitāśasya kva rāgaḥ kva virāgatā

Hoe dwaas dat mensen dikwijls een afkeer tonen van bezit¹⁵⁵ want waar is gehechtheid, waar is afkeer bij diegene die niet langer gehecht is aan het lichaam.

¹⁵³ Kushalah

¹⁵⁴ Hoewel uiterlijk soms zichtbaar actief, blijft een wijs mens innerlijk niet betrokken bij een handeling omdat hij zich niet identificeert met zijn lichaam of zijn geest

¹⁵⁵ Afkeer van bezit: door gehechtheid aan de fysieke wereld ('het lichaam') wordt het hebben van bezit onvermijdelijk en daarmee ook de gehechtheid en de afkeer

**63. Bhāvanābhāvanāsaktā dr̥ṣṭirmūḍhasya sarvadā
bhāvyabhāvanayā sā tu svasthasyādr̥ṣṭirūpiṇī**

In onwetendheid is een mens altijd bezig met denken of juist met niet-denken. Een wijs mens blijft bij zichzelf en zijn bewustzijn is van de aard van het onbewuste¹⁵⁶, zelfs als hij bezig is met het denkbare.

**64. Sarvārambheṣu niṣkāmo yaścared bālayan muniḥ na
lepastasya śuddhasya kriyamāṇo'pi karmaṇi**

Een wijs mens gedraagt zich als een kind en heeft geen bedoeling met zijn handelingen. Hij is zuiver, en kent geen gehechtheid, zelfs niet aan handelingen die door hem worden ondernomen.

**65. Sa eva dhanya ātmajñāḥ sarvabhāveṣu yaḥ samaḥ paśyan
śr̥ṇvan spr̥śan jighran aśnan nistarṣamānasah**

Gezegend is de kenner van het Zelf die in alle omstandigheden steeds dezelfde blijft, zelfs als hij ziet, hoort, aanraakt, ruikt of eet.

**66. Kva saṁsārah kva cābhāsaḥ kva sādhyam kva ca sādhanam
ākāśasyeva dhīrasya nirvikalpasya sarvadā**

Waar is de wereld van geboorte en dood? Waar is haar verschijningsvorm? Waar is het doel en waar zijn de middelen om tot dat doel te komen, voor een wijs mens die zelf tijdloos en onveranderlijk blijft als het firmament zelf?

**67. Sa jayatyarthasaṁnyāsī pūrṇa svarasavigrahaḥ
akṛtrimo'navacchinne samādhiryasya vartate**

Hoe bijzonder is de mens die vrij is van bedoelingen en een toonbeeld van zijn volmaakte essentie, die van nature met oneindigheid samenvalt.

**68. Bahunātra kimuktena jñātatattvo mahāśayaḥ
bhogamokṣanirākāmkṣī sadā sarvatra nīrasah**

¹⁵⁶ Door identificatie met de geest, lijkt het alsof gedachten een werkelijkheidswaarde hebben. Een wijs mens laat zich hierdoor niet in beroering brengen, noch afleiden. Hij blijft bij zichzelf.

Wat valt er nog te zeggen? Deze grote Ziel kent de Werkelijkheid¹⁵⁷ en verlangt niet naar plezier noch naar bevrijding. Altijd en overal is hij vrij van wensen en verlangens.

69. Mahadādi jagaddvaitam nāmamātravijṛmbhitam vihāya śuddhabodhasya kiṃ kṛtyam avaśiṣyate

Wat valt er nog te doen voor wie zuiver bewustzijn is? Deze mens is niet langer gebonden aan deze dualistische wereld van verschijnselen. Die wereld begint met de ongemanifesteerde natuur die weer overgaat in het kosmische¹⁵⁸ en wordt zichtbaar door naam en vorm.

70. Bhramabhṛtamidaṃ sarvaṃ kiṃcinnāstīti niścayī alakṣyasphuraṇaḥ śuddhaḥ svabhāvenaiva śāmyati

Wie zuiver is, weet zeker dat dit alles een voortbrengsel is van verbeelding en dat niets als zodanig bestaat. Hij ervaart het Onwaarneembare en verblijft altijd in vrede.

71. Shuddhasphuraṇarūpasya dṛśyabhāvamapaśyataḥ kva vidhiḥ kva vairāgyaṃ kva tyāgaḥ kva śamo'pi vā

Wat hebben gedragsregels te betekenen? Wat is de betekenis van ongehechtheid, van verzaking en van beheersing van de zintuigen voor diegene die van zichZelf stralend, zuiver en ontvankelijk is en die geen objectieve werkelijkheid kent?¹⁵⁹

72. Sphurato'nantarūpeṇa prakṛtiṃ ca na paśyataḥ kva bandhaḥ kva ca vā mokṣaḥ kva harṣaḥ kva viṣāditā

Hij straalt van binnenuit als het Oneindige en ziet geen dualiteit. Hoe kan er dan de vraag zijn naar gebondenheid of naar bevrijding? Waar zijn vreugde en smart voor deze mens?

73. Buddhiparyantasāṃsāre māyāmātraṃ vivartate nirmamo nirahaṅkāro niṣkāmaḥ śobhate budhaḥ

¹⁵⁷ De waarheid

¹⁵⁸ Het kosmische of *mahat*

¹⁵⁹ Dwz hij kent slechts het Ene zonder tweede

Totdat er Zelfrealisatie is, is er sprake van de cirkelgang van geboorte en dood in deze illusoire wereld. Een wijs mens leeft zonder ikheid, zonder hebzucht en zonder gehechtheid. Hij is louter licht.

74. Akṣayaṃ gatasantāpam ātmānaṃ paśyato muneḥ kva vidyā ca kva vā viśvaṃ kva deho'haṃ mameti vā

Hij kent zichzelf als onvergankelijk en voorbij pijn en ellende. Waar is dan de kennis en waar is het universum? Waar is dan het idee dat 'ik het lichaam ben' of 'dat het lichaam van mij is'?

75. Nirodhādīni karmāṇi jahāti jaḍadhīryadi manorathān pralāpāṃśca kartumāpnotyatatkṣaṇāt

Zodra een mens in onwetendheid zich niet langer overgeeft aan disciplines zoals beheersing van de geest, valt hij ten prooi aan allerlei wensen en verlangens en prietpraat

76. Mandah śrutvāpi tadvastu na jahāti vimūḍhatām nirvikalpo bahiryatnādantarviṣayaalālasaḥ

Wie in botheid de Waarheid verneemt, geeft zijn waan niet op.¹⁶⁰ Uiterlijk lijkt hij kalm en vrij van verbeeldingen, maar van binnen hunkert hij nog steeds naar de zintuiglijke wereld.

77. Jñānād galitakarmā yo lokadṛṣṭyāpi karmakṛt nāpnotyavasaraṃ karmaṃ vaktumeva na kiṃcana

Wie door kennis en begrip stopt met handelen¹⁶¹ hoewel hij in de ogen van zijn omgeving nog steeds handelt, zoekt niet langer het juiste moment om iets te doen of te zeggen.

78. Kva tamaḥ kva prakāśo vā hānaṃ kva ca na kiṃcana nirvikārasya dhīrasya nirātaṃkasya sarvadā

¹⁶⁰ Onderdrukking leidt niet tot oplossing. Wensen en verlangens lossen alleen op in Zelfkennis

¹⁶¹ Niet-handelen is *niet* hetzelfde als 'stoppen met handelen', maar doelt op het verdwijnen van de overtuiging dat 'ik doe' of 'ik handel'. De werkelijkheid is die van 'ik doe helemaal niets'. De wereld is een schouwtoneel en de mens is toeschouwer

Waar zijn licht en duisternis voor een wijs mens die altijd onveranderlijk en vreesloos is. Hij heeft niets te verliezen. Er is helemaal niets¹⁶².

79. Kva dhairyam kva vivekitvam kva nirātamkatāpi vā anirvācyasvabhāvasya niḥsvabhāvasya yoginaḥ

Waar zijn vrees, geduld, onderscheidingsvermogen voor een *yogi* die onpersoonlijk is geworden, geen individualiteit meer heeft en onbeschrijflijk is?

80. Na svargo naiva narako jīvanmuktirna caiva hi bahunātra kimuktena yogadrṣṭyā na kiṁcana

Vanuit het gezichtspunt van een *yogi* is er geen hemel, geen hel en evenmin bevrijding in dit leven¹⁶³. In zijn ogen bestaat er niets¹⁶⁴.

81. Naiva prārthayate lābham nālābhenānuśocati dhīrasya śītalam cittamamṛtenaiva pūritam

Wie wijs is koestert geen hoop om iets te winnen en is evenmin teleurgesteld als hij iets verliest. Zijn kalme en koele geest is vervuld van de nectar van gelukzaligheid.

82. Na śāntam stauti niṣkāmo na duṣṭamapi nindati samaduḥkhasukhastṛptaḥ kiṁcit kṛtyam na paśyati

Wie vrij is van wensen en verlangens prijst een integer mens niet. Evenmin heeft hij kritiek op valsheid. Hij is tevreden en blijft zichzelf zowel in voorspoed als in tegenspoed. Voor deze mens valt er niets meer te doen.

83. Dhīro na dveṣṭi saṁsāramātmānam na didṛkṣati harṣāmarṣavinirmukto na mṛto na ca jīvati

¹⁶² Er is geen duale werkelijkheid meer. Er is alleen het Ene dat telt

¹⁶³ Bevrijding in dit leven: *jīvanmukta*

¹⁶⁴ Niets: behalve het Ene, het Zelf

Een wijs mens wijst de wereld van geboorte en dood niet af, maar hij is evenmin op zoek naar het Zelf. Hij is vrij van vreugde en verdriet en is noch levend noch dood.¹⁶⁵

84. Niḥsnehaḥ putradārādau niṣkāmo viṣayeṣu ca niścintaḥ svaśarīre'pi nirāśaḥ śobhate budhaḥ

Een wijs mens is een en al licht en koestert geen verwachtingen, is niet gehecht aan vrouw of kinderen en anderen, en is vrij van verlangens naar zintuiglijke objecten. Hij maakt zich zelfs niet druk om zijn lichaam.

85. Tuṣṭiḥ sarvatra dhīrasya yathāpatitavartinaḥ svacchandaṁ carato deśān yatrastamitaśāyinaḥ

In alle omstandigheden die hij tegenkomt, is een wijs mens tevreden. Hij gaat en staat waar hij wil. Waar hij zich ook bevindt, hij valt vredig in slaap wanneer de zon ondergaat.

86. Patatūdetu vā deho nāsyā cintā mahātmanaḥ svabhāvabhūmiviśrāntivismṛtāśeṣasaṁsrteḥ

Het maakt hem niet uit of het lichaam sterft of blijft leven. Een *mahātma*¹⁶⁶ is geworteld in zijn eigen natuur en maakt zich niet langer druk om de cyclus van geboorte en dood.

87. Akimcanaḥ kāmacāro nirdvandvaśchinnasaṁśayaḥ asaktaḥ sarvabhāveṣu kevalo ramate budhaḥ

Een wijs mens heeft aan zichZelf genoeg en heeft geen bezit. Hij staat op zichzelf, beweegt zich geheel vrij en is vrij van paren van tegengestelden. Twijfels zijn opgelost.

88. Nirmamaḥ śobhate dhīraḥ samaloṣṭāśmakāṁcanaḥ subhinnahrdayagrānṭhirvinirdhūtarajastamaḥ

Hoe bijzonder is de wijze mens die niet langer het gevoel heeft van 'ik en mij'. Voor hem is er geen verschil meer tussen aarde, stenen of goud.

¹⁶⁵ Noch levend, noch dood: Het Zelf is onveranderlijk en tijdloos. Geboorte en dood zijn niet relevant

¹⁶⁶ Mahātma: letterlijk: een grote Ziel; een wijze

Zijn innerlijke knopen¹⁶⁷ zijn doorkliefd en hij is verlost van hebzucht en verblinding¹⁶⁸.

89. Sarvatrānavadhānasya na kimcid vāsanā hr̥di muktātmano vitṛptasya tulanā kena jāyate

Wie kan de vergelijking doorstaan met de bevrijde ziel die geen wensen en verlangens meer koestert, die onthecht is en altijd tevreden?

90. Jānannapi na jānāti paśyannapi na paśyati bruvann api na ca brūte ko'nyo nirvāsanādr̥te

Wie zonder wensen en verlangens is, weet niet terwijl hij toch weet, ziet niet hoewel hij ziet en spreekt niet zelfs als hij spreekt.

91. Bhikṣurvā bhūpatirvāpi yo niṣkāmaḥ sa śobhate bhāveṣu galitā yasya śobhanāśobhanā matiḥ

Ongeacht of hij een koning of een zwerver is, hij overtreft allen omdat hij geen wensen en verlangens meer heeft en niet langer uitgaat van begrippen als 'goed' en 'slecht'.

92. Kva svācchandyam̐ kva saṅkocaḥ kva vā tattvaviniścayaḥ nirvyājārjavabhūtasya caritārthasya yoginaḥ

Wat betekent gekunsteldheid, wat betekent gebondenheid of zelfs waarheidsvinding voor de *Yogi* die zijn weg gevonden heeft en argeloos oprecht is geworden?

93. Ātmaviśrāntitṛptena nirāśena gatārtinā antaryadanubhūyeta tat katham̐ kasya kathyate

Wie kan de staat van deze *yogi* nog beschrijven, die geen wensen en verlangens meer kent. Noch pijn en verdriet en die geheel gelukkig rust in de vrede van zichZelf?

94. Supto'pi na suṣuptau ca svapne'pi śayito na ca jāgare'pi na jāgarti dhīrastr̥ptaḥ pade pade

¹⁶⁷ De knopen in zijn hart

¹⁶⁸ Dwz *rajas* en *tamas*

De wijze mens die in alle omstandigheden in vrede blijft, slaapt niet, zelfs niet in diepe slaap; droomt niet, zelfs niet in een droom en is niet wakker zelfs als hij niet slaapt.

95. Jñāḥ sacinto'pi niścintaḥ sendriyo'pi nirindriyaḥ subuddhirapi nirbuddhiḥ sāhaṁkāro'nahaṅkr̥tiḥ

Hij denkt zonder te denken, hij voelt zonder te voelen. Hij is zonder intellect hoewel hij intelligent is, hij is zonder ik-gevoel hoewel hij het heeft.

96. Na saṁgavān na mumukṣurna vā muktā na kiṁcinna ca kiṁcana

Hij is niet gelukkig maar evenmin ongelukkig, niet gehecht noch gebonden. Hij is niet vrij maar hij zoekt er ook niet naar. Noch dit, noch dat.

97. Vikṣepe'pi na vikṣiptaḥ samādhau na samādhimān jāḍye'pi na jaḍo dhanyaḥ paṇḍitye'pi na paṇḍitaḥ

Zelfs in geleerdheid is de wijze niet geleerd¹⁶⁹. In verwarring is hij niet verward. Zelfs in een diepe staat van meditatie mediteert hij niet¹⁷⁰. In matheid of in stompzinnigheid is hij niet mat noch stom.

98. Mukto yathāsthitisvastaḥ kṛtakartavyanirvṛtaḥ samaḥ sarvatra vaiṛṣṇyāna smaratyakṛtaṁ kṛtam

Wie vrij is, blijft altijd bij zichzelf en is vrij van de veronderstelling dat hij iets 'doet' of dat er iets gedaan moet worden. Hij kent geen wensen of verlangens en ook geen hebzucht. Hij blijft overal en altijd bij zichZelf.

99. Na prīyate vandyamāno nindyamāno na kupyati naivodvijati maraṇe jīvane nābhinandati

Wanneer hij geprezen wordt, voelt hij zich niet geprezen, wanneer er kritiek is, wordt hij niet geraakt. Hij is niet bang voor de dood noch gehecht aan het leven.

¹⁶⁹ De betekenis van dit vers is dat de eigenschappen die genoemd worden niet langer persoonlijk zijn maar algemeen geldend. Geleerdheid is van niemand maar heeft een universele betekenis.

¹⁷⁰ Diepe staat van meditatie: *samādhi*

**100. Na dhāvati janākīrṇaṃ nāraṇyaṃ upasāntadhīḥ yathātathā
yatratatra sama evāvatiṣṭhate**

Een wijs mens blijft onbewogen en zoekt de stilte van het woud niet op
noch de drukte van alledag. Overal en altijd blijft hij bij zichzelf.

Hoofdstuk 19

Janaka uvāca:

**1. Tattvavijñānasandaṁśamādāya hr̥dayodarāt nānāvidha
parāmarśaśalyoddhāraḥ kṛto mayā**

Janaka:

Het is me gelukt om, uit de krochten van mijn hart, met het pincet van de kennis van waarheid de doorn van verschillende meningen en opinies uit te trekken.

**2. Kva dharmah kva ca vā kāmah kva cārthah kva vivekitā kva
dvaitam kva ca vā' dvaitam svamahimni sthitasya me**

Ik verblijf in mijn eigen glorie en luister. Wat is *dharma*, wat is *kāma*, wat is *artha*?¹⁷¹ Wat is onderscheidingsvermogen, wat is dualiteit, en wat is zelfs non-dualiteit voor mij?

**3. Kva bhūtam kva bhaviṣyad vā vartamānamapi kva vā kva deśah
kva ca vā nityam svamahimni sthitasya me**

Ik verblijf in mijn eigen glorie en luister. Wat is voor mij de betekenis van verleden of toekomst of zelfs die van het heden? Wat is ruimte of zelfs eeuwigheid?

**4. Kva cātmā kva ca vānātmā kva śubham kvāśubham yathā kva
cintā kva ca vācintā svamahimni sthitasya me**

Ik verblijf in mijn eigen glorie en luister. Waar is het Zelf? Waar is het niet-Zelf? Evenzo, wat is goed of slecht? Wat is denken of niet-denken?

**5. Kva svapnah kva suṣuptirvā kva ca jāgaraṇam tathā kva turīyam
bhayam vāpi svamahimni sthitasya me**

¹⁷¹ *Dharma, kāma, artha*: de vier pilaren van de Vedische maatschappij: rechtschapenheid, (naasten)liefde en voorspoed. John Richard vertaalt dit vers als volgt: *ik verblijf in de luister van mijzelf. Voor mij is er geen religie meer, geen genot, geen bezit, geen filosofie, geen dualiteit en zelfs geen non-dualiteit*

Ik verblijf in mijn eigen glorie en luister. Wat is de betekenis van dromen? Wat van diepe slaap? Wat is wakker-zijn? Wat is de vierde staat?¹⁷² Waar is vrees?

6. Kva dūraṃ kva samīpaṃ vā bāhyaṃ kvābhyantaraṃ kva vā kva sthūlaṃ kva ca vā sūkṣmaṃ svamahimni sthitasya me

Ik verblijf in mijn eigen glorie en luister. Wat is dichtbij? Wat is veraf? Wat is binnen? Wat is buiten? Wat is grof? Wat is subtiel?

7. Kva mr̥tyurjīvitaṃ vā kva lokāḥ kvāśya kva laukikaṃ kva layaḥ kva samādhirvā svamahimni sthitasya me

Ik verblijf in mijn eigen glorie en luister. Voor mij is er geen leven of dood, geen schepping, geen dingen van de schepping, geen afleiding en dus ook geen stilte van de geest.

8. Ālaṃ trivargakathayā yogasya kathayāpyalam alaṃ vijñānakathayā viśrāntasya mamātmani

Ik verblijf in mijZelf. Wat is dan de bedoeling van praten over de drie doelstellingen¹⁷³ van het leven? Wat is bedoeling van *yoga*? Wat is de bedoeling van praten over wijsheid?

¹⁷² Vierde staat: in relatie tot wakker-zijn, dromen en diepe slaap is er sprake van een vierde staat; *turīya*, transcendent bewustzijn, gelukzaligheid. In de eenheid van het Absolute zijn er geen drie staten en ook geen vierde

¹⁷³ Praten over de drie doelstellingen: wijsheid/kennis, het bestaan, eenheid

Hoofdstuk 20

Janaka uvāca:

1. Kva bhūtāni kva deho vā kvendriyāṇi kva vā manaḥ kva śūnyam kva ca nairāśyam matsvarūpe niramjane

Ikzelf ben zonder smet en zonder toevoegingen. Wat is dan de betekenis van de elementen, wat is de betekenis van het lichaam, waar zijn de organen, waar is de geest, waar is de grote leegte, waar is wanhoop?

2. Kva śāstraṁ kvātmavijñānam kva vā nirviṣayam manaḥ kva tr̥ptiḥ kva vitr̥ṣṇātvaṁ gatadvandvasya me sadā

Ik ben voor altijd ontstegen aan het besef van dualiteit. Waar zijn dan de heilige geschriften? Wat is de betekenis van Zelfkennis? Waar is de vrije geest die niet gebonden is aan allerlei objecten, wat is de betekenis van tevredenheid, wat is de betekenis van begeerteloosheid?

3. Kva vidyā kva ca vāvidyā kvāham kvedaṁ mama kva vā kva bandha kva ca vā mokṣaḥ svarūpasya kva rūpit

Wat is de betekenis van kennis? Wat is onwetendheid? Wat is de betekenis van 'mij' of van 'dit' of van het 'mijne'? Hoe zit het met gehechtheid of met vrijheid? Hoe zit het met de vorm van het Zelf?

4. Kva prārabdhāni karmāṇi jīvanmuktirapi kva vā kva tad videhakaivalyam nirviśeṣasya sarvadā

Wat is betekenis van *prārabdha*¹⁷⁴, wat is de betekenis van een *jīvanmukta*?¹⁷⁵ Of wat betekent bevrijding-bij-het sterven voor mij omdat ik altijd vrij en ongedifferentieerd ben?

¹⁷⁴ *Prarabdha*: het feit dat er nog een lichaam is, geeft aan dat er nog steeds handelingen worden verricht. Dit blijft werkzaam, hoewel de vrije ziel er niet door gebonden noch geraakt wordt. Vanuit het vrije standpunt bezien, is er geen lichaam meer waaraan hij gebonden is omdat hij eraan ontstegen is.

¹⁷⁵ *Jīvanmukta*: bevrijd tijdens het leven

5. Kva kartā kva ca vā bhoktā niṣkriyaṃ sphuraṇaṃ kva vā kvāparokṣaṃ phalaṃ vā kva niḥsvabhāvasya me sadā

Als de werkelijkheid onpersoonlijk is, wie of wat is dan degene die handelt of geniet? Als gedachten komen en gaan; wat is dan de betekenis ervan? Wat is spontaan weten of de vrucht ervan?

6. Kva lokaṃ kva mumukṣurvā kva yogī jñānavān kva vā kva baddhaḥ kva ca vā muktaḥ svasvarūpe'hamadvaye

In werkelijkheid ben ik zonder dualiteit. Dat is mijn werkelijke aard. Wat is dan de betekenis van deze wereld? Wie of wat streeft dan naar bevrijding, of naar wijsheid of naar kennis? Wie of wat is dan gebonden en wie is dan bevrijd?

7. Kva sṛṣṭiḥ kva ca saṃhāraḥ kva sādhyam kva ca sādhanam kva sādhaḥ kva siddhivā svasvarūpe'hamadvaye

Waar zijn schepping en ontbinding? Wat is het doel en wat zijn de middelen naar dat doel? Waar is het doel en waar is het doelpunt? Ik verblijf immers in mijn eigen eenheid.

8. Kva pramātā pramaṇaṃ vā kva prameyaṃ kva ca pramā kva kiṃcid kva na kiṃcid vā sarvadā vimalasya me

Waar is de kenner en waar zijn de middelen om tot kennis te komen? Waar is het gekende en waar is de kennis zelf? Wat is het verschil tussen 'iets' en 'niets'? Wat maakt het mij uit? Ik ben voor altijd zuiver.

9. Kva vikṣepaḥ kva caikāgryaṃ kva nirbodhaḥ kva mūḍhatā kva harṣaḥ kva viṣādo vā sarvadā niṣkriyasya me

Ik ben voor altijd stil. Wat is dan de betekenis van innerlijke onrust of van eenpuntige aandacht? Wat is de betekenis van misleiding? Waar zijn vreugde en verdriet?

10. Kva caiṣa vyavahāro vā kva ca sā paramārthatā kva sukhaṃ kva ca vā dukhaṃ nirvimarśasya me sadā

Ik ben vrij van allerlei overwegingen. Er is geen relativiteit noch transcendente werkelijkheid, geen geluk noch smart.

**11. Kva mājā kva ca saṁsāraḥ kva prītirviratiḥ kva vā kva jīvaḥ
kva ca tadbrahma sarvadā vimalasya me**

Ik ben voor altijd zuiver. Waar is dan verbeelding, waar is de cirkelgang van geboorte en dood, waar is gehechtheid, waar is onthechting, waar is de ziel¹⁷⁶ waar het Absolute¹⁷⁷?

**12. Kva pravṛttirnirvṛttirvā kva muktiḥ kva ca bandhanam
kūṭasthanirvibhāgasya svasthasya mama sarvadā**

Ik ben onveranderlijk en ondeelbaar dezelfde. Ik ben Mijzelf. Er is geen actie en evenmin inactie. Waar zijn bevrijding en gebondenheid?

**13. Kvopadeśaḥ kva vā śāstraṁ kva śiṣyaḥ kva ca vā guruḥ kva
cāsti puruṣārtho vā nirupādheḥ śivasya me**

Wat is de betekenis van onderricht of van de geschriften? Wie of wat is de leerling en wie is de leermeester? Wat is het doel van het leven? Ik ben onbegrensd en het goede zelf.

**14. Kva cāsti kva ca vā nāsti kvāsti caikaṁ kva ca dvayam
bahunātra kimuktena kimcinnottiṣṭhate mama**

Er is geen zijn en ook geen niet-zijn. Geen eenheid, geen dualiteit. Wat valt er nog te zeggen? Niets valt mij nog te binnen¹⁷⁸.

¹⁷⁶ *Jīva*

¹⁷⁷ *Brahman*

¹⁷⁸ Ashtāvakra bevestigt dat buiten het Zelfs niets bestaat. Bevrijding sluit aan op gebondenheid en dat is een illusie. Want buiten het Zelf kan niets bestaan. Het denken schept dualiteit en gebondenheid. Hierboven uit te stijgen en alles achter je te laten, is wat Ashtāvakra wil aangeven. Er is geen voorbereiding, geen vervulling, geen verwerklijking. Dit is allemaal relatief. Inzicht is dit te weten.

